SEX. IVLII. FRONTINI

DE. COLONIIS. LIB.

LEGIS. MAMILIAE. ROSCIAE

ALLIENAE. PEDVCAE. capita quaedam

DE. AGRIS. ASSIGNATIS. ET. CON-
ſtitutionibus limitum.

P. VELLEI. PATERCVLI. EX. LIB. I. HIST.
Rom. Itemque VLPIANI & aliorum quae
ad Colonias P. R. pertinent, fragmenta

M. PORCII. CATONIS. ORIGINVM. lib. I

Q. FABII. PICTORIS. DE. AVREO. SECVLO
& Origine Vrbis Romae lib. II

C. SEMPRONII. DE. DIVISIONE. ITALIAE. lib. I

MYRSILI. LESBII. DE. ORIGINE. ITALIAE
& Tyrrhenorum lib. II

PARISIIS,
Apud Egidium & Nicolaum Gillios, via D. Ioannis
Lateranenſis, ſub ſigno trium coronarum
M.D.LXXXVIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

SEX IVLII FRONTINI DE COLONIIS LIBELLVS

AQVINVM muro ducta colonia, a triumuiris deducta iter populo debetur [a] p. xxx. ager eius perẽnis militibus eſt aſſignatus

Abellino muro ducta lege Sempronia, iter populo non debetur, ager eius veteranis eſt aſſignatus

Antium populus deduxit. iter populo non debetur. ager eius [b] in lacinis eſt aſsignatus.

Acerias muro ducta colonia. Diuus Auguſtus deduci iuſsit. iter populo debetur p. LXXX. ager eius in iugeribus eſt aſsignatus.

Attella muro ducta Colonia. deducta ab Auguſto. iter populo debetur [c] p. cxx. ager eius in iugeribus eſt aſsignatus

Atina muro ducta Colonia. deduxit Nero Claudius. iter populo non debetur. ager eius pro parte in lacineis & ſtrigis eſt aſsignatus.

[d] Alatrũ muro ducta Colonia. [e] populus deduxit. iter populo non debetur. ager eius per centurias & ſtrigas eſt aſsignatus

[f] Arina oppidum. lege Sullana eſt munita. iter populo non debetur. ager eius in praeciſuras eſt aſsignatus

Arretiũ muro ducta lege triũuirali. iter populo nõ debetur. ager eius militibus eſt aſſignatus

Anagnia muro ducta Colonia Druſi Caeſaris. populus deduxit. iter populo non debetur. ager

a al. *p. lxxx.*
b fortaſſe *in lacineis*
c al. *p. cxxi.*
d forte *Aletrium*
e al. *Auguſtus deduxit*
f f. *Aricia*

eius per ſtrigas eſt veteranis aſſignatus

Abella municipium. Coloni, vel familia Imp. Veſpaſiani iuſſu acceperunt: poſtea ager eius in iugeribus militi eſt aſsignatus

a f. Alſile

[a] Aſſile oppidum. lege Sempronia in centuriis, & in lacineis ager eius eſt aſsignatus. iter populo non debetur

Ardea oppidum. Imp. Hadrianus cenſiit. iter populo non debetur. ager eius in lacineis eſt aſſignatus

Alliſe oppidum muro ductum. ager eius lege triũuirali eſt aſsignatus. iter populo nõ debetur

b f. Auguſteis

Aeſernia colonia ducta lege Iulia. iter populo non debetur p. x. ager eius [b] Auguſti eis eſt aſsignatus

Beneuentum muro ducta colonia Concordia. deduxit Nero Claudius Caeſar. iter populo non debetur. ager eius lege triumuirali veteranis eſt aſsignatus

Bouianum oppidum lege Iulia. milites deduxerunt ſine colonis. populo iter amplius nõ debetur, quam p. x. ager eius per centurias & ſcamna eſt aſsignatus

Bouilla oppidum lege Sullana eſt circumductum. iter populo non debetur. agrũ eius ex occupatione milites veterani tenuerunt in ſortem

Caſentinum muro ducta lege triumuirali. iter populo. ager eius militibus eſt aſsignatus

Calagna muro ducta colonia, iuſſu Druſi Caeſaris. populus deduxit. iter populo non debetur. ager eius veteranis eſt aſsignatus

Capua muro ducta colonia. Iulia Felix iuſſu Imperatoris Caeſaris. a xx. viris eſt deducta. iter

populo non debetur p. c. ager eius lege Sullana fuerat aſsignatus: poſtea Caeſar in iugeribus militi pro merito diuidi iuſſit

Calatia oppidum muro ductum. iter populo debetur p.[a] LX. coloniae Capuenſi[b] aſſula Felice cum territorio ſuo adiudicatum olim ob hoſticam pugnam

a al.x
b f.a Sulla

Caudinum oppidũ muro ductum. iter populo non debetur p. L. a Caeſare Auguſto coloniae Beneuentanae cũ territorio ſuo eſt adiudicata.ager eius veteranis fuerat aſsignatus.poſtea menſuratus,limitibus eſt cenſitus

Cumae muro ducta colonia.ab Auguſto deducta. iter populo debetur p.LXXX. ager eius in iugeribus veteranis pro merito eſt aſſignatus iuſſu Claudii Caeſaris

Calis municipium muro ductum.iter populo nõ debetur. ager eius limitibus Gracchanis antea fuerat aſsignatus, poſtea iuſſu Caeſaris Augusti militi nominis ſui eſt renouatus

Caſinum oppidum milites legionarii deduxerunt. iter populo non debetur.& quiſque,prout agrum occupauit, tenet, & poſtea limites formari iuſsit pro merito

Caſtrimonium oppidum lege Sullana eſt munitum.iter populo non debetur.ager eius ex occupatione tenebatur.poſtea Nero Caeſar tribunis & militibus eum aſsignauit

Cereate Marina municipium.familia C.Marii [c]obſedebat. poſtea a Druſo Caeſare militibus, & ipſi familiae in iugeribus eſt aſsignatus. iter populo non debetur

c f.obtineba

a E. Cellatia. [a]Cadatia oppidum lege Gracchana eſt munitũ. ager eius veteranis eſt aſsignatus.iter populo nõ debetur. Dunos municipium. familia D. Auguſti condidit. & ager eius iiſdem eſt aſsignatus ſine lege

Forum populi oppidũ muro ductum. iter populo non debetur p. xv. limitibus[b]Auguſti eis b E. Auguſteis. ager eius in iugeribus eſt aſsignatus. nam Imp. Veſpaſianus poſtea lege ſua agrum cenſiri iuſsit

Ferentinum oppidum muro ductum. iter populo non debetur. ager eius premij limitibus pro parte in iugeribus lacineis eſt aſsignatus

Frabateria muro ducta. iter populo non debetur. ager eius iure ordinario eſt diuiſus

Fruſinone oppidum muro ducta. iter populo non debetur,ager eius veteranis eſt aſsignatus

Fundi oppidum muro ductum. iter populo non debetur ager eius iuſſu Auguſti veteranis eſt aſsignatus cum cultura.ceterum in eius iure, & in publicum reſedit

Formias oppidum triumuiri ſine colonis deduxerunt.iter populo non debetur. ager eius in abſoluto reſedit.pro parte in lacineis eſt aſſignatus. finitur terminis ſiliceis,& Tiburtinis

Gabii oppidum lege Sullana munitum. ager eius militibus ex occupatione cenſibus.iter populo non debetur. ager militis merito eſt aſsignatus in lacineis limitibus intercíſiuis

Interamne oppidum. muro ducta. a Triumuiris eſt munita. iter populo non debetur. ager eius militi mentitio eſt aſsignatus in lacineis limitibus intercíſiuis

Laurum Lauinia, lege, & conſecratione veteri. nam & ager eius ab Imp. Veſpaſiano, Traiano, & Hadriano in lacineis eſt aſsignatus. iter populo non debetur

Liternum muro ductum, colonia ab Auguſto deducta. iter populo debetur p. cxx. ager eius in iugeribus veteranis eſt aſsignatus

Lauinium muro ductum, colonia deducta a D. Iulio. ager eius in limitibus Auguſti pró parte eſt aſsignatus militibus veteranis, & pro parte Virginum Veſtalium lege Auguſtiana fuit aſsignatus. ſed poſtea Hadrianus Imperator colonis ſuis agrum aſſignari iuſſit

Liguris Baebianis, & Cornelianis muro ductis iii. virali lege iter populo nō debetur. ager eius poſt bellū[a] Auguſtianū veteranis eſt aſsignatus

a f. Auguſtanum

Minturna muro ducta colonia. ducta a C. Caeſare. iter populo non debetur. ager eius pro parte in iugeribus eſt aſsignatus: ceterum in abſoluto eſt relictus

Neapolim muro ductam. iter populo debetur p. xxx. ſed ager eius Syria Palaeſtina a Graecis eſt in iugeribus aſsignatus, & limitibus interciſiuis ſunt conſtituti. inter quos poſtea, & milies, Imp. Titi lege, modum iugerationis ob meritum accepit *

Nuceria Conſtantia muro ducta colonia. deducta iuſſu Imperatoris Auguſti. iter populo debetur p. LX. ager eius limitibus Iulianis lege Auguſtana militibus eſt aſsignatus, & alibi in abſoluto reſedit

Nola muro cincta colonia Auguſta. Veſpaſia-

nus Auguſtus deduxit. iter populo debetur p. cxx. ager eius limitibus Sullanis militi fuerat aſſignatus. poſtea interciſiuis menſuris colonis & familiae eſt aſsignatus

Ager Oſtienſis ab Imperatoribus Veſpaſiano, Traiano, & Hadriano in praeciſiuis, in lacineis, & per ſtrigas colonis eorum eſt aſsignatus. ſed poſtea Imperatores Seuerus, Antoninus, & Cōmodus aliqua priuatis conceſſerunt

Puteolis colonia Auguſta. Auguſtus deduxit. iter vno latere populo debetur p. xxx. ager eius in iugeribus veteranis, & tribunis legionariis eſt aſsignatus

Praeneſte oppidum. ager eius a v. viris pro parte in iugeribus eſt aſsignatus, vbi cultura eſt: ceterum in abſoluto eſt relictus circa montes. iter populo non debetur

Priuernum oppidum muro ductum colonia. miles deduxit ſine colonis. iter populo debetur p. xxx. ager eius pro parte cultus in iugeribus eſt aſsignatus: ceterum in lacineis, vel in ſoluto remanſit

Surrentinum oppidum. ager eius ex occupatione tenebatur a Graecis ob conſecrationē [h] Neruae, ſed & mōtes Syrenianos* limitibus pro parte Auguſtanis eſt aſſignatus: ceterū in ſoluto remanſit. iter populo debetur, vbi Syrena

[h] *f. Mineruae*

Sueſſula oppidum muro ducta. lege Sullana eſt deducta. ager eius veteranis militibus Sullanis in iugeribus eſt aſſignatus. iter populo nō debetur

Sinueſſa oppidum muro ducta. iter populo nō debetur. ager eius in limitibus interciſiuis mili

tibus eſt aſſignatus

Sueſſa Arunca muro ductale ge Sempronia eſt deducta.iter populo non debetur. ager eius pro parte limitibus interciſiuis & in lacineis eſt aſsignatus

Saepinum oppidum muro ductum. Colonia ab Imperatoribus Nerone & Claudio eſt deducta.iter populo debetur p. L. ager eius in auguſteis centuriis eſt aſsignatus

Sora muro ducta colonia. deducta iuſſu Caeſaris Auguſti.iter populo debetur p.xv.ager eius limitibus [a] Auguſtis veteranis eſt aſsignatus — a. f. *Auguſteis*

Signia muro ducta colonia, a militibus & III. viris munita.iter populo nō debetur.ager eius in praeciſuris limitibus iij. viralibus eſt aſſignatus

Setia muro ducta colonia.triumuiri munierūt. iter populo debetur P. xxxv. ager eius in ſoluto ex occupatione a militibus tenetur

Teleſia muro ducta colonia. a triūuiris deducta.iter populo debetur P. xxx. ager eius militibus Auguſteis in nominibus eſt aſſignatus

Teanum Sidicinum colonia Caeſaris Auguſti. iter populo debetur p.Lxxxv.ager eius militibus metricis omnibus eſt aſſignatus

Tuſculum oppidū muro ductū.iter populo nō debetur. ager eius mēſura Sullana eſt aſſignatus

Terracina oppidum.iter populo non debetur. ager eius in ſoluto eſt dimiſſus

[b]Tereuentum oppidum.ager eius in praeciſuras & ſtrigas eſt aſſignatus poſt tertiam obſidionē militibus Iulianis.iter populo nō debetur — b f. *Trenētū* ex Plinio

Trebula municipium oppidum.iter populo nō

debetur limitibus Auguſteis in nominibus eſt aſſignatus.

Velitre oppidum lege Sempronia fuerat deductum. poſtea Claudius Caeſar agrum eius limitibus Auguſteis cenſitum militibus eum aſſignari iuſſit.

Vulubra oppidum a iij. viris deductum, poſtea a Druſo Caeſare exſtinctum. ager eius in nominibus eſt aſſignatus. iter populo non debetur

Vulturnum muro ducta colonia iuſſu Imperatoris Caeſaris eſt deducta. iter populo debetur p. xv. ager eius in nominibus villarum & [a] poſſeſſorum eſt aſſignatus

a f. *Poſſeſſionum*

Venafrum oppidum [b] V. viri deduxerunt ſine colonis iter populo debetur p. xx. ager eius in lacineis limitibus interciſiuis eſt aſſignatus, ſed ſumma [c] montium iure templi deae ab Auguſto ſunt conceſſa

b al. III. *viri*

c al. *Motium inıure*

Verule oppidum muro ductum. ager eius limitibus Gracchanis in nominibus eſt aſſignatus ab Imp. Nerua colonis eſt redditus. huic addendas menſuras limitum & terminorum, & formas ciuitatum, & menſuras compertas in commentariis, contulit, & legem Agrariam diuerſarum prouinciarum extendit ac declarauit

* * *

IN PROVINCIA Lucania praefectur iter populo non debebatur. Vlciane, Paeſtana, Potentina, Athenas, & Conſiline, Tegeneneis quadratae centuriae. in iugera N. CC. Grumentine limitibus bracchanis quadratis in iugera N. CC. decimanus in Oriente Kardo, in meridiano Velienſi

actus N. X. G.P. XXV

Prouincia [d] Britinorum centuria quadrata in iugera cc. & cetera in laciniis ſunt praeciſa poſt demortuos milites. Ager Buxentinus Sextertianus eſt aſſignatus in cancellationem limitibus maritimis. Ager Conſtantinus ab Imp. Aug. aſſignatus limitibus Gracchanis in iugera N. CC. Kardo in Orientem, decimanus in meridianum. Ager Vibonenſis actus N.X.G.P. XXV. Kardo in Orientem, decimanus in meridianum. Ager Campanus limitibus Gracchanis in iugera N. CC. Kardo in Oriẽtem, decimanus in meridianum. Ager Beneuentanus actus N.XG.P.XXV. Kardo in Orientem, decimanus in meridianum.

d f. *Brutiorũ*

PROVINCIA APVLIA

AGER Aeclanenſis iter populo non debetur actus N. XX.P. XXIV. in iugera N.CCXL. decimanus in Orientem, Kardo in meridianum. Ager venuſinus cum limitibus Gracchanis vnius ſcamni. Canuſinus. iterpopulo non debetur in iugera N.CC. Idem [b] Eberdona, Auſcelinus, Arpanus, Collatinus, Secpõtinus, Salpinus, & quae circa montẽ Garganum ſunt, centuriis quadratis in iugera. N. CC. leges [c] Symphroniana, & Iulia. Kardo in meridianum, decimanus in Orientem Item & Theatinus Apulus iter populo non debetur. Ager Lucerinus Kardinibus, & decumanus eſt aſſignatus, ſed curſum ſolis ſunt ſecuti, & conſtituerunt centurias contra curſum orientalem actus N.LXXX. & contra meridianum actus N.XG. efficiunt iugera N.DCXL. iter populo non debetur

b f. *& Herdora Auſyulanus*, ex Plinio

c f. *sẽproniana*

PROVINCIA CALABRIA

Iter populo non debetur.[a] legito Hyginum de conſtit. limitum. Territorium Tarentinum, Lypienſe, Auſtranum, Varium in iugera N. cc. limitibus Gracchanis, & cetera loca, vel territoria in ſaltibus ſunt aſsignata, pro aeſtimo vbertatis ſunt praeciſa. nã variis locis mẽſurae actae ſunt, & iugerationis modus collectus eſt: Cetera autem prout quis[b] occubuit, poſteriore tempore cenſita ſunt, & ei poſsidenti aſsignata ab Imp. Veſpaſiano, cenſita ex iuſsione. iter populo non debetur. nam eadẽ prouincia habet muros, macerias, corroſiones, congerias, &[c] terminus Tiburtinus, ſicut in Piceno fertur

a f. *debetur. territor.*

* b f. *occupauit*

c f. *terminos Tiburtinos*

PROVINCIA SICILIA

TERRITORIVM Panhormitanũ Imp. Veſpaſianus aſsignauit militibus veteranis & familiae ſuae. ager eius finitur terminis Tiburtinis pro parte[d] ſcripti. nã ſunt & cippi oleaginei, qui loco termini obſeruãtur, & diſtant a ſe in pedibus CL. CC[e] CCL. CCCC. DL, prout ratio poſtulabit. nam ſunt termini proportionales, quos milites veterani inter ſe emenſos poſuerunt, & cuſtodiunt lineas conſortalis idem[f] Sereſtanorum vt ſupra, vel ad Leucopetram

d f. *ſcriptis*

e f. *ccl ccc cccl. cccc*

f f. *Sergeſtanorum*, ex Strab. Egeſtam autem Plin. nominat

PROVINCIA TVSCIA

LEX agrorum ex cõmentario Claudij Caeſaris. lex agris limitib' metiundis partis Tuſciae prius, & Cãpaniae, Apuliae, & Variae regionis vel acta territoria.[g] Variat autem regiones non habent, aequalis centurias vel menſuras. In agro Florẽtino in centurias ſingulas iugera cc. qui conduxerit decimanam latum p. XL. Kardinẽ latum p.

g f. *Variant autem regiones quae non habent aequales cent.*

xx.facito & certos limites [a] ſubrunciuis latum p. GII. facito quos limites faciet in his limitibus recepiſſe terminos lapideos ponito ex ſaxo ſilice aut molari, aut deteriorem ſupra terrã ſexquipedem facito graſſum pedẽ a decimano, & cardinem quinctum quemq. facito in terram [b] dimitto, ne minus p. III. ceteros terminos, qui in opus erunt, robuſtos ſtatuito ſuper terrã p. II. graſſum pedẽ ſi in terrã dimitto, ne minus p. III. eoſque circũcalcatos ſcriptos ita vt iuſsiſſent quod ſubſiciuũ minus iugera c. erit, per centuriã procedit: quod ſubſiciuũ minus iugera L. id per dimidiã centuriã procedit. hoc opus omne arbitratu Octauii Caeſ. Antonij & Lepidi iij. virum

a f. ſubruncivos

b f. dimittito

Colonia Florẽtina deducta a iii. viris, aſsignata lege Iulia, centuriae in Caeſarianae, in iugera cc. per Kardines, & decumanos termini rotundi pedales, & diſtãt a ſe p. ijcccc. ſunt & medii termini, qui dicuntur epipedonici L. lõgũ graſſum & diſtant a ſe in p. ccc. ceteri proportionales ſunt, qui nõ ad rationẽ vel recturas limitũ pertinent, ſed ad modum iugerationis cuſtodiẽdũ, & diſtãt a ſe alius ab alio pedes ſexcentos. Quorum limitum curſus nulla intraiecta diſtantia in vtroq. laterum territorii cõcurrunt, in infra mõſtraui, & interciſiuos limites ſeruãt, quos veterani pro obſeruatione partium ſtatutos cuſtodiũt

Colonia Fida Tuder, ea lege, qua & ager Florẽtinus in cẽturiis ſingulis iugera cc. termini lapidei alii ſaxei, alii molares, graſsi ſemipedẽ, lõgũ dodrãtem, diſtãt a ſe pedes DC. & DCCXX. quod ſi fuerit graſſus Gy. dodran ſ III. aut ſ 2y. deun x I.

&c alius ab alio p. DCCCCLX. ∞LXXX. Sciptus tyſilogrãmus fuerit terminus,&c alius ab alia. p. ∞ cc

COLONIA volaterrana lege triumuirali in centurias ſingulas iugera cc. decimanis & Kardinibus eſt aſſignata, qũam omnem veterani in portionibus[a] diuiſa pro parte habent, in quos limites recepit interuallos p. ij. cccc. in quibus centuriis vnuſquiſque miles accepit iugera xxv. &c LXXXV. &c LX. termini ea lege ſuperius diximus

a f. diuiſam

COLONIA Arretium lege Auguſta cenſita limitibus Gracchanis, qui rectura ſmaritimas & montanas ſpectabant. poſtea per Kardinis, id eſt decimano & duodecimo eſt aſſignata,& numerus centuriarum manet,quae quadratae ſunt in pedibus ij cccc. quae pro parte terminos lapideos recipit ſenis ſale diſtãt a ſe p. CCCL. iij. 22. diſtant a ſe p. CCXL. ſi ſidrodam p. CCCCLXXX. ſi dodram p. DC. ſi ∞22. diſtãt x. p. DCCCXL. ſi p. ∞ vnus in p. ∞CXX. habet rationem in eadem regione numeri eſt pró parte enim pro modo iugerationis pedaturae numerus eſt aſſignatus

*

COLONIA Ferentinenſis lege Sempronia eſt aſſignata. Sed, quod ante limitibus cẽturiatis, eſt aſſignata, poſtea, deficientibus veteranis, iuxta fidem poſſeſſionis eſt recenſita. numerus vncialis termini ſunt conſtituti: id eſt alij ſilicei grãff, ∞CL, 22. longi diſtant a ſe p. ∞CCCCXL. alij albi 22IIII. id eſt aut a ſe p. DC. ceteros prout natura locorum inneuit, poſiti ſunt

COLONIA Capis pro aeſtimo vbertatis, & natura locorum ſunt agri aſſignati, nam termini variis locis ſunt depoſiti, id eſt in planicia, vbi

miles habuit proportionē.qui termini diſtāt a ſe in p. LX.LXXX. CXX. CXL.CL.CLX.CLXXX.CCXX.CCXL CCC.&,ſi longius natura loci tendatur, ſunt in p. DC. DCCCXL.DCCCL. ↀLXXX. CCCCXL. ↀD. ceteris autē locis vias cauas itinera coroniū & ante coloniā.coroninas nominata ; quae ſi ita ſunt,exſequi oportet,ne id ſequaris,quod aliqua pars poſteriori tempore, pacti dicifionifue cauſſa inter ſe ſunt ſenſiti

Colonia Iunonia,quae appellatur [a]Faliſcos, quae a iij.viris eſt aſſignata,& modus iugerationis eſt datus,in qua limites intercifiui ſunt directi.lege Agraria ſunt menſurae collectae. termini ſunt autem non omnibus cenſiti, ſed numero pedaturae ſunt limites cōſtituti in locis quibuſdam.riui finales,& cauae,quae ex pactione ſunt deſignatae, hanc tamen quae recturam limitum recipiunt.nam termini ſunt ſilicei pro parte, & diſtant a ſe p. CCXL. CCC. CCCLX & CCCCLX & CCCCLXXX. & DC. ceterum [b]normales longitudo per riuorum curſus ſeruatur

[a] f. *Faliſca,a iij.viris*

[b] f. *normalis*

Colonia Nepis eadem lege [c]feratur, qua & ager Faliſcorum

[c] al. *ſeruatur*

Colonia Sutrium ab oppidanis eſt deducta. ante limites contra orientale rectura dirigebātur:poſtea ex omni latere ſunt extenuati: &, licet omnes agri ad modum iugerationis ſint aſſignati:tamen,pro parte naturam loci ſecuti artifices agros cenſuerunt, id eſt fecerunt gannatos, & ſcamnatos riparum & coronarum natura,& iuga collium ſunt emenſi. terminos autem pro parte lapideos poſuerūt, alios vero ligneos,

a f. *Sacrificales*

qui [a] ſacricales pali appellantur. qui diſtāt a ſe p. cccc. p. D. p. DC. p. DCC. p. DCCC. p DCCCC. p. ∞. p. ∞cc. ceterū pro natura loci deſignatū eſt in ripis

b f. *vicenis quinis ſunt*

CAMPI Tiberiani in iugeribus [b] vicinis quenis xxy. ſunt aſsignati a Tiberio Caeſare, & termini Tiberiani nuncupantur. qui diſtant a ſe p. DC. p. ∞cc. p. DCCC. p. ccc. p. alibi p. DC. alibi DC p. D. p. DCCXX. qui recipiūt menſuram ſexenis p. CCL. ij. pij. 525. duaſela p. IIII. ceterum limitibus normalibus recturae concurrunt.

c leg. *agri menſura*

d f. *silicei*

COLONIA Tarquinius lege Sempronia eſt aſsignata, cuius [c] agrimenſuram in tetragono variis locis eſt collecta, & termini [d] ſcilicet ſunt appoſiti, quorū mēſura eſt deun XXI. per longū 522. & diſtant a ſe in pedibus DCCLX. alij longū triē. III--III diſtant a ſe p. DCCCLXX. DCCCLX. hoc in montibus, vel locis mōtanis, in quibus alii iuxta loci naturam ſpiſsiores ſunt ſiti, id eſt ne

d f. *ſine*

menſurae [d] ſue numero podiſmati ſunt inter p. cxx. inter p. CLX. in p. CLXXX. in p. cc. & CCXL. nam circa regionem maritimam limites rectos cenſuerunt, & lapidibus his compactis curſum demonſtrauerunt, aliis vero locis [e] eſt cōuallium. ordinari diſpoſuerunt.

e f. *iuxta conuallium ordinem*

COLONIA Grauiſcos ab Auguſto deduci iuſſa eſt. nam ager eius in abſoluto tenebatur. Poſtea Imp. Tiberius Caeſar iugerationis modum ſeruandi cauſſa lapidibus emenſis R. P. loca aſsignauit. nā inter priuatos egregios terminos poſuit. qui ita a ſe diſtant, vt breui interuallo facile [g] inueniantur, reperiantur. nam ſunt & per recturas foſſae [h] inter rectae, quae communi ratione ſingulorum

g glosſema puto id *inueniant*

h f. *internectaeq.*

Col

Colonia Veius, priuſquā oppugnaretur, ager eius militibus eſt aſſignatus ex lege Iulia: poſtea deficientibus his, ad vrbanam ciuitatem aſſociādos cenſuerat. D. Auguſtus. nam variis temporibus & a diuinis Imperatoribus agri ſunt aſſignati. cuius ratio ſic oſtenditur. Circa oppidum Veius ſunt naturae locorum, quae vice limitū ſeruant, ſed non per multa millia pedū concurrūt, in quibus etiam termini ſiti ſunt pro parte ſilicei, & alij Tiburtini. Silicei vero diſtant a ſe in p: CCXX. CCCLX. CCCCXX. CCCCLXXX. DLX. DC. Tiburtini vero in p. CCL. CCLXXX. CCCXL. CCCC. CCCCXX. DC. quod ſi ſpiſſiores, DLXXX. DCXL. DCLX. nō ſunt riparū curſus. ſeruātur harū tamē quae permulta milia pedum recturas ſeparationeſue agrorum ab initio ſuo vſque ad occaſum cuſtodiunt, & ne eas ripas ſequendas perarent, quae intra corpus agri naſcuntur, & in ſuo latere decidunt, lex limitum eas praedamnauit, ne id aliquādo ſequa[?]omini, quod maior poteſtas limitum, recturarūue non confirmant. Sed ſi conuentionis cauſſa eo partes inter ſe conſtituendas cenſuerunt, nō recturae imputandum, ſed concurrēti definitione fides adhibēda. quod enim viarum, riparum, cauarum, multorum agrorum ſeparandorū permeantium curſus ſeruandus.

Pars vero camporum & Siluae regionis Campaniae, vel totius Aureliae, [a] ante D. Auguſto veteranis pro parte data fuit. in qua regione limites maritimi appellantur, vbi non ſunt termini lapidei, ſed lignei ſacrificales exordio ſunt conſtituti. nam poſtea iuſſu Imp. Hadriani vice nu- a f. à

mero limitum termini poſiti ſunt lapidei, qui ab vno incipiunt numerum[a] contineri: vt puta terminus i. in termini ij. terminus iii. quartus iiii terminus quinctus v. vſq. ad numerum ſuum facit, vel concluſionem angulorum agri aſſignati: quorum menſura licet[b] aduerſa ſit, tamen diſtant a ſe in p. c. in cxl. in p. cc. in p. ccxl. in p. ccc. in p. cccxl. in p. cccc. in p. ccccLxxx. in p. D. in p. DLX. in p. DC. ſequitur extra ordinem ad latus. hoc ſequitur ex ordine quo infra eſt. nam pars agri, quae circa portum eſt, Tiberi in iugeribus aſſignata, atq. oppidanis eſt tradita, & pro aeſtimo vbertatis profeſſionem acceperant. media autem pars inter Romã & portũ actis quidẽ menſuris eſt aſſignata, & ſtipitibus oleagineis affixi[c] muneri ad ſingulos angulos ſunt aſſignati. ad quorũ locorũ poſtea lapides[d] graecales ob numero podiũ cuſtodiẽdo ſunt appoſiti. quibus etiã praeceptũ eſt, vt pali annui ſacrificales renouarentur: poſtea, variis locis deficientibus veteranis, iuſſu Imperatoris Caeſaris Traiani agri terminis lapideis ſunt aſsignati: qui termini recipiunt mẽſurã parallelogrãma, & diſtant a ſe in p. DC. DCCCXL. DCCCCLX. ∞XX. ∞CC. ∞CCCCXL. ∞DLXXX. ∞DCCC. huius enim territorii forma in tabula aeris ab Imp. Traiano iuſſa eſt deſcribi, quod limitibus normalibus maritimiſq. ſit aſſignatus. pars autẽ intra etruriã proximae coloniae veios omnes limitibus interciſiuis eſt aſsignata, vt ſupra oſtendi. in quo territorio omnis ager iugerationis modum habet collectum, ſicut in aere eſt nominatum

a f. *continere*
b f. *diuerſa*
c f. *numeri*
d f. *gregales*

326

AGER Lunenſis ea lege, qua & ager Florentinus. limites in horam ſextam conuerſi ſunt, & ad occidentem plurimum dirigunt curſum. termini aliqui ad diſtinctioné numeri poſiti ſunt: alii ad recturas linearum monſtrandas

AGER [e] Tiferinus in centuriis fuit aſsignatus. poſtea iuſſu Imp. Tiberii Caeſaris, quis prout occupauit miles, deficiétibus his, aliis paucioribus eſt aſsignatus, termini pleurici qui rationem obſeruationis tantummodo oſtendunt quam recturam militum

e f. Tifernas

AGER [f] Speltinus lege alia eſt aſsignatus in modum iugerationis. termini lapidei diſtant a ſe p. ∞ccc 522. diſtãt a ſe p. ∞Dcccccxxl, 1. 5152. p. 11513. p. 11. diſtant a ſe p. 11ccc. ea lege, & menſura ſeruari a noſtris viſum eſt

f f. Spoletinus

AGER Amerinus lege Imp. Auguſti eſt aſsignatus veteranis: eſt quidem adiudicatus, & pro aeſtimo libertatis legem ſunt ſecuti, vbi termini ambiguum nunquam receperant circa ipſum oppidum, ſed extra tertium milliarium lex Caeſariana operatã eſt, in abſoluto termini ſiti ſunt, id eſt 55. p. 3. p. Dccc. p. D22. ∞cc. alii 525. p. 522. p. ∞cccccxl

[g] PARS Piceni ex libro Balbi

g hanc totã lineã gloſſema putarẽ

PROVINCIAE Piceni ager Spoletinus in iugeribus & limitibus eſt in terciſiuis aſsignatus, vbi cultura eſt. ceterum in ſoluto eſt relictum in montibus vel ſubſiciuis, quae Reip. alii ceſſa cẽſita ſunt. nam etiam multa loca hereditaria accepit eius populus

AGER, qui a fondo 3. vel 4. 5. cenſitus eſt, in

iugeribus iure ordinario poſsidetur,ſicut eſt interamna Flaminiae, & inter Paletino Piceni

Ager vrbis Sauienſis limitibus maritimis, & montanis lege iii.virali, & loca hereditaria populus accepit

Ager Troentinus idem eſt aſsignatus

Ager Firm. Piceno limitibus iij.viralibus in centuriis per iugera ducenda aſsignatus

Ager Senogalienſis, & Putentinus, Recinēſis,& Pauſulenſis idem ſunt aſsignati

Ager Cuprenſis Truentinus, Caſtranus, Altemenſis,lege Auguſti ſunt aſsignati

Ager Anconitanus limitibus Gracchanis in centuriis eſt aſsignatus

Ager Aſculanus locis variis limitibus interciſiuis[a] & aſſignatus, & terminis Claudianis in modum arcellae eſt demetitus,& aliis ligneis ſacrificalibus. Quorum limitum diſtantia eſt p. cccc. & infra. & ceterum in abſoluto remāſit, & III. virorum tenor finitimus obſeruabatur. ager militibus eſt aſſignatus

Ager Hadrianus, idem & ager Falerionenſis limitibus maritimis, & Gallicis, quos dicimus [b] decimanus, & cardinis. nam eorum delimatio eſt per rationē arcarum, vel canalabula, vel nouerca,quod tegulis conſtituitur,aliis vero locis muros,macerias,corroſiones, congerias, carbūculos, & variis locis terminos auguſtos, per quorum curſus in Piceno fines terminantur

a f. eſt

b f. decimanos & cardines

FINIS.

LEX MAMILIA, ROSCIA Peducea,[a] Allena, Fauia. K: L.III

QVAE colonia hac lege deducta, quodue municipium, praefectura, forum, conciliabulũ conſtitutũ erit, qui ager intra fines eorum erit, qui termini in eo agro ſtatuti erunt, quo in loco terminus non extabit, in eo loco is cuius is ager erit, terminum reſtituendum curato:[b] vtq; recte factum eſſe velit, idque magiſtratus qui in ea colonia, municipio, praefectura, foro, cóciliabulo iure dicundo praeerit, facito vt fiat. KL.IIII. Qui limites decumani qui hac lege deductierũt, quaecumque foſſae limites in eo agro erunt, qui ager hac lege datus aſſignatus erit, ne quis eos limites decumanos, ne obſeptos, neue quid in eis immolitum, neue quid ibi poſitum habeto, neue eos arato, neue eas foſſas obturato, neue quis ſaepito, quo minus ſuo itinere aqua ire fluere poſsit. Si quis aduerſus ea quid fecerit, in res ſingulas quotieſcunque fecerit H-S.IIII. colonis, municipibus[c] ve eius in quorum agro id factum erit, dare damnas eſto: pecuniae qui volet petitio hac lege eſto. KL.V. Qui hac lege coloniam deduxerit, municipium, praefecturam, forum, conciliabulum conſtituerit, in eo agro, qui ager intra fines eius coloniae, municipii, fori, conciliabuli, praefecturae erit, limites decumanique vt fiant, [d]terminatique ſtatuantur, curato: quique fines ita ſtatuerit, ſi fines eorum ſunt, dum ne extra agrum colonicum, territorium, fines ducat: quique termini hac lege ſtatuti erunt, ne quis quem

[a] V.C. ALIAENA, FABIA

[b] v.c. quae recta autumacium

[c] v.c. vIIIs lego. vsüs

[d] lege *terminiq.*

[a] *v. c. loco moueto.*

eorum eiicito, neue [a] commoueto, ſciens dolo malo: ſi quis aduerſus ea fecerit, is in terminos ſingulos quos eiecerit, locoue mouerit, ſciens dolo malo, xxv. in publicum eorum, quorum intra fines is ager erit, dare damnas eſto, deque ea re curatoris, qui hac lege erit, iuriſdictio, reciperatorumque datio addictio eſto. cum curator hac lege non erit, tunc quicunque magiſtratus in ea colonia, municipio, praefectura, foro, conciliabulo iure dicundo praeerit, eius magiſtratus de ea re iuriſdictio iudiciſque datio addictio eſto: inque eam rem is qui hac lege iudicium dederit, teſtibus publice duntaxat in res ſingulas x. denuntiandi poteſtatem facito, ita vt e Republica fideque ſua videbitur. Et ſi is vnde ea pecunia petita erit, condemnatus erit, eam pecuniam ab eo deue bonis eius, primo quoque die exigito, eiuſque pecuniae quod receptum erit, partem dimidiam ei cuius vnius opera maxime is condemnatus erit, partem dimidiam in publicum redigito. Quo ex loco terminus aberit, ſi quis in eum locum terminum reſtituere volet, ſine ſua fraude [b] licet facere: neve quid cui is ob eã rem hac lege damnas eſto.

[b] *liceto*

* * *

ADRIANVS Ager limitibus maritimis & Gallicis quos nos D. & K. appellamus, finitur, per rationem arcarum, riparum, canabularum, vel nouercarum, quod tegulis conſtruitur. Aliis vero locis muris, maceriis, ſcorofionibus, conge-

riis, carbunculis, terminis auguſteis fluminum curſibus

Adteiatis oppidi ager aliquibus locis tribus limitibus eſt aſſignatus, in centuriis: quorũ limitatio pedaturae haec eſt, a ped. ccccc. & ſupra, vſque in ped. ii. d. Nam aliorum curſus eſt per rationem arcarum, riparum, canabularum, vel nouercarum, & variis locis terminis auguſteis, ſed & aliis finitimis ſignis

Ascvlanvs ager variis locis limitibus intercisiuis aſſignatus, & terminis Claudianis in modum arcellae eſt demetitus. Qui ſi tres fuerint in vnum, trifinium faciunt, & palis ligneis, ſiliceis, ſacrificalibus, per quos ratio limitum ſeruatur. qui diſtant a ſe pedibus cccc, & infra. Caeterum in abſoluto remanſit & riuorum tenor & viarum finitimus. obſeruantur maxime in his limitibus carbunculi & ſcorofiones. menſura vero acta eſt in ſeparationibus fundorũ per Vectium Rufinum cohortis vj. p̄ p̄. iugera iiii. cl. accepit & xii. agros in montibus Romani acceperunt familiariter, qui montes Romani appellantur, per Manilium Nepotem militem cohortis iii. pro conſule, & Coenio Seuero & Stola conſulibus

Avximatis Ager limitibus Gracchanis per centurias eſt aſſignatus

Anconitanvs Ager, ea lege continetur, qua & ager Auximatis, limitibus Gracchanis in iugeribus

Albensis Ager, locis variis limitibus intercisiuis eſt aſſignatus: terminis vero Tiburti-

nis,qui Cilicii nuncupantur,& in limitibus cōſtituti ſunt. Aliis vero locis ſacra ſepulchrave vel rigores,quorum ratio diſtat a ſe in pedes ccccl.& infra, & quam maxime limitibus eſt aſsignatus. Terminatio autem eius facta eſt vj. ID. OCTB.per Cilicium Saturninum cēturionem cohortis vij.& viceſimae, menſoribus interuenientibus, & termini a Cilicio Cilicii nuncupantur. Haec determinatio facta eſt Orfito[a] ſeniore, & Quinto[b] Scitio Priſco conſulibus

a f. ſcipione
b Nonio

Aternensis Ager lege Auguſtea eſt aſsignatus:riuorum & viarum curſus ſeruatur

Curium Sabinorum ager per quaeſtores eſt venundatus, & quibuſdam laterculis per quinquagena iugera incluſus eſt. Poſtea vero iuſſu Iulii Caeſaris per centurias & limites eſt demetitus.Termini vero Tiburtini affixi ſunt. ſed & lapides incores ſignati ſunt. Variis autem locis muri,maceriae,ſepulchra, monumenta riuorum vel fluminum curſus, arbores antemiſſae vel peregrinae,& putei finem faciunt. ſed & alia ſigna quae in libris auctorum leguntur. Quod ſi ſigna haec non inueniantur, arbores oliuarum ſi ſibi in tranſuerſo occurrerint, pro rigore ſeruandum eſt. qui rigor pinnalis dicitur. Si certe ordines ſibi conuenerint, & hic rigor iungatur cū pinnali,hebes appellantur. Sic enim colliges fines inter poſſeſsiones

Campi Tiberiani qui inter Romam & Tibur eſſe videntur, a Tib. Caeſare ſunt demetiti, in iugeribus xxv.& termini Tiberiani nuncupātur,qui diſtāt aſe in ped.D.& ſupra,vſque in ped.

occc. caeterum vero limitibus normalibus rectur ae concurrunt

CARSEOLIS Ager. eius iter populo nón debetur: vſque ad muros priuati poſsident. Sunt etiã montes qui Romani appellãtur, ea ratione qua in agro Aſculano ſupra diximus. Qui montes ad ſuram finem habent. Finitur enim iugis mõtium, terminis Auguſteis, tipis per deuexa collium, arboribus, diuergiis aquarum, ſed & per alia finitima documenta. In campis vero terminos quadratos, Tiburtinos, ſpatulas cuſorias limitibus: interiectis vero locis per arcas inſtructas, & monumenta finitur

CASTRANVS Ager, lege Auguſtea eſt aſſignatus

CYPRENSIS Ager. ea lege eſt aſſignatus, qua & ager Caſtranus

CASTELLENSE MVNICIPIVM

* *

Ager eius limitibus D. & K. continetur. in centuriis eſt aſſignatus

CINGVLANVS Ager. iter populo non debetur, ea lege continetur qua & ager Potentinus: in iugeribus & limitibus interciſiuis eſt aſſignatus vbi cultura: caeterum vero in ſolutum eſt: reliqua in montibus idem cenſuerunt. Nam multa loca haereditaria accepit eorum populus. ager qui a fundo ſuo tertio vel quarto vicino ſitus eſt, in iugeribus iure ordinario poſſidetur, ſicut eſt Interamna Paleſtinae Piceni

CORFINIVS Ager, limitibus maritimis & mõtanis in iugera CC. ſunt aſsignati, lege Auguſtea ſunt cenſiti, & termini Auguſtei ibidem nuncupantur

CASENTIVM Muro ductum: ager eius lege triũuirali eſt aſſignatus limitibus: per terminos & alia ſigna finalia iter populo non debetur

CAPENVS. Ager eius finitur terminis Tiburtinis, ex alia parte ſiliceis, qui diſtant a ſe a pedibus cc. vſque in ped. ccccl. habet ripas, vias, & riuos finales

CORFINIVS Ager lege Sempronia eſt aſsignatus. iter populo debetur, ped. lxxx. ager eius in tetragonon eſt aſsignatus: & ſilicei termini ſunt appoſiti, qui diſtant a ſe in ped. a dcxx. vſque in ped. dccclx. & alia ſigna ſecundum auctorum doctrinam

EÇICVLANVS Ager per ſtrigas & ſcamna in centuriis eſt aſsignatus. Termini vero rotundi, & ſpatulae curſoriae conſtituti. per montes autẽ congeſtiones petrarum, & termini. Sed & ſigna quibus ager arcifinius finitur

FORONOVANVS Per limites & centurias eſt aſsignatus. Termini vero Tiburtini & Auguſtei, canabulae, vel nouercae, muri, maceriae, putei: ſed & ſacrificales pali affixi ſunt, qui diſtant a ſe in pedibus ccl. & ſupra, vſque in ped. cccc. Variis autem locis per inſtructuras, arcas, riuorum vel fluminum curſus: ſed & iuga montium atque ſupercilia fines ſeruantur

FIDENAE. Ager eius ea lege ſeruatur qua &

campi Tiberiani

FICILIENSIS Ager ea lege ſeruatur qua & ager Curium Sabinorum

FIRMOPICENVS. Ager eius lege triumuirali in centuriis ſingulis iugera cc. finitur ſicuti ager Foronouanus

FALERIONENSIS Ager limitibus maritimis & Gallicis eſt aſsignatus, quos nos D. & K. appellamus. Finitur arcarum, riparum, canabularũ, ſiue nouercarum muris, maceriis, ſcorofionibus maceriis, carbunculis, terminis Auguſteis, riuis, fluminibus, arboribus antemiſsis, iugis montiũ, ſuperciliis, petris naturalibus ſignatis, ſicut in Piceno fines terminantur

FANESTRIS FORTVNAE. Ager eius limitibus maritimis & montanis eſt aſsignatus, & per ea ſigna quibus Falerionenſis ager

CAMERINVS. Iter populo non debetur. ager eius limitibus maritimis & Gallicis continetur. Finitur enim ſicut ager Faneſtris fortunae

LVCOFERONIA. Ager eius finitur arboribus antemiſsis, ſed et aliis ſignis, quibus fines ſeruãtur in prouincia Piceni, terminis Tiburtinis qui diſtant a ſe in ped. XL. vſque in ped. CCC LXX

MARSVS municipium licet conſecratione veteri maneat, tamen ager eius aliquibus locis in tribus limitibus lege Auguſtea eſt aſsignatus limitibus maritimis et montanis. Ager eius aliquibus locis in iugeribus CC. continetur: terminis vero Tiburtinis & ſiliceis, & aliis docu-

mentis,quibus ager Fallerionenſis finitur

MATILICA Oppidum. iter populo debetur, ped. LXXX. Ager eius ea lege continetur, qua & Camerinus

NVMENTVM. Ager eius ea lege continetur, qua & ager Foronouanus

NVRSIA. Ager eius per ſtrigas & per ſcamna in centuriis eſt aſsignatus. finitur ſicuti ager Aſculanus

NOMATIS. Ager eius ea lege continetur, qua & ager Auximatis

OSTRENSIS Ager ea lege continetur, qua & ager Camerinus

PINNES. Ager eius ea lege continetur, qua & ager Hadrianus

PAVSVLENSIS Ager per limites in centuriis ſingulis iugera C C. eſt aſsignatus. finitur ſicut ager Aſculanus

POTENTINVS Ager ea lege finitur, qua & Pauſulenſis

PLACENTINVS, Colonia. iter populo debetur: ager eius limitibus intercifiuis eſt aſſignat⁹. finitur ſicut ager Aſculanus

POTENTINVS Ager in iugeribus & limitibus intercifiuis eſt aſsignatus, vbi cultura: caeterum in abſoluto remanſit. reliqua in montibus cenſuerunt, & multa loca haereditaria accepit eorum populus

PISAVRENSIS Ager finitur riuorum, riparũ, fluminum curſu, terminorum fide, & palis ſacrificabilibus, ſicut in prouincia Piceni

REATE. Ager eius per ſtrigas & per ſcamna

in centuriis eſt aſsignatus. Terminos vero rotundos & ſpatulas curſorias poſuimus: per mõtes autem foueas: ſed & aggeſtum petrarum, vt eſt in libro regionum. Finitur enim ſicuti ager Forono uanus

Ricinensis Ager limitibus & centuriis eſt aſſignatus. Finitur ſicut ager Aſculanus

Sentis Oppidum. ager eius limitibus maritimis & montanis lege triumuirali eſt aſsignatus, & loca haereditaria populus eius accepit. finitur ſicuti conſuetudo eſt regioni Piceni

Senogalliensis Ager lege triumuirali eſt aſſignatus, limitibus & centuriis terminis atque riuis: ſed & aliis ſignis, quae in libro conditionum Italiae agrorum leguntur

Septempeda Oppidum. iter populo non debetur: ea lege continetur qua & ager Cingulanus

Svper eqvvm. Ager eius limitibus maritimis & montanis eſt aſsignatus, in centuriis ſingulis iugera c c. finitur ſicuti ſupra legitur ager Marſenſis

Tibvr. Ager eius a Tiberio Caeſare eſt aſſignatus. ea lege continetur qua & campi Tiberiani leguntur inter Tibur & Romam

Tribvle Municipium. iter populo non debetur, limitibus Auguſteis eſt aſsignatus, finitur ſicuti ager Curium Sabinorum

Teate, qui Aternus, ager eius lege Auguſtea eſt aſsignatus: finitur ſicuti conſuetudo eſt in regione Piceni

Troento Finitur ſicut ſupra diximus de agro Teatino

a Interamne

ᵃ Teramne, Paleſtina Piceni.ager eius in iugeribus & limitibus eſt aſsignatus, vbi cultura eſt.Nam caeterum in abſoluto remanſit.reliqua in montibus ſub ipſius Rep.cenſuerunt.nã multa loca haereditaria accepit eius populus. tertio vel quarto vicino fundo ſuo ſitus eſt:iure ordinario poſsidetur

Tvficvm Oppidum.iter populo debetur ped. LXXX.ager eius ea lege continetur,qua & ager Atteiatis

Tolentinvs Ager limitibus maritimis & montanis eſt aſsignatus,lege triumuirali: & loca haereditaria accepit eius populus

Treenſis Ager. iter populo non debetur, ea lege continetur,qua & ager Potentinus

Veragranvs Ager ea lege continetur, qua & ager Teatinus.

CIVITATES REGIONIS SAMNII A FIDENA Muro ducta.iter populo debetur ped. X. milites eam lege Iulia ſine colonis deduxerunt.Ager eius per cẽturias & ſcãna eſt aſſignatus:termini Tiburtini ſunt appoſiti limitibus interciſiuis

Antianvs Ager item eſt aſſignatus,vt ager Fidenatis

Bobianvs Oppidum.iter populo debetur ped. x. lege Iulia eſt deductum: termini rotũdi ſunt appoſiti.finitur teſtimonio arcarum, riparũ, ſepulturarum,congeriarum,carbunculorũ, riuorum,ſuperciliorum & limitum,D D.& KKI

Clibes. Ager eius lege Iulia eſt aſsignatus. finitur ſicut ager Bobianus

Corfinivs Ager limitibus maritimis & montanis, in centuriis ſingulis iugera cc. finitur terminis Tiburtinis & riuis, arboribus peregrinis vel antemiſſis, monumentis, viis, nymphis. Ager eius in praeciſuris eſt aſſignatus

Esernia Oppidum muro ductum; iuſſu Neronis eſt deductum. iter populo debetur ped. L. in cẽturiis, & Auguſteis terminis eſt aſſignatus

Istoniis Colonia. ager eius per centurias & ſcãna eſt aſſignatus. finitur ſicuti ager Bobianus

Iobanvs. Ager eius ea lege continetur, qua & ager Eſerniae

Larinvs lege Iulia eſt aſſignatus, itẽr populo debetur, ped. x. finitur ſicut a ger Corſinius

Solmona ea lege eſt aſſignata, qua & ager Eſerniae

NOMINA CIVITATVM Apuliae & Calabriae.

Ager Auſculinus lege Sempronia & Iulia eſt aſſignatus, vbi eſt D. in orientem, K. in meridianum. Finitur per terminos & terrarum tumores: aliquibus locis arboribus antemiſſis, & viis, ſed & collectione petrarum: in centuriis ſingulis iugera CC

Ardona et aspanvs. Agri earũ ea lege & diuiſione ſunt aſſignati, qua & ager Auſculinus

Canvsinvs Ager iter populo non debetur: finitur viis & ſignis quibus in libris deſcripſimus: in centuriis ſingulis iugera CC. D. in oriente

Comsinvs. Ager eius limitibus Gracchanis. iter

populo nô debetur.finitur ſicuti ager Canuſinus

Conlatinvs, Qui & Carmeianus; & qui circa montem Garganum ſunt, finiuntur ſicut ager Auſculinus

Eclanensis. Iter populo non debetur. ager eius in centuriis ſingulis iugera ccxl, actus numero xx. & per xxiiii: lege eſt aſsignatus qua & ager Canuſinus.D. eſt in oriente

Lvcerinvs Ager KK. & DD. eſt aſsignatus. ſed curſum ſolis ſunt ſecuti,& conſtituerunt cēturias contra curſum orientalem. Finitur ſicut ager Auſculinus

Salpis Colonia littore terminatur: finitur finitimis muris,viis, aquarum ductibus,foſsis. In centuriis ſingulis iugera cc

Sipontvm ea lege & finitione eſt,qua & ager Salpinus

Teate. iter populo debetur. ager eius finitur viis,ſepulturis,& caeteris ſignis,ſicut conſuetudo Prouinciae eſt. VENVSINVS.

CIVITATES PROVINCIAE CALABRIAE. Quando terminauimus prouinciam Apuliam & Calabriam, ſecundum conſtitutionem & legem Diui Veſpaſiani, variis locis menſurae actae ſunt,& iugerationis modus collectus eſt. Caetera autē prout quis occupauit, poſteriore tempore cenſita ſunt, & poſsidenti aſsignata. alia loca pro aeſtimio vbertatis praeciſa ſunt. Finiuntur enim terminis,riuis,foſsis,arboribus antemiſsis, tumore terrae,collectione petrarum: ſed & naturalibus ſignatis lapidibus,viis,ſepulchris,arboribus peregrinis:

peregrinis:ſed & aliis ſignis, quibus ſuperius in libris docuimus

CIVITATES autem hae ſunt:Brondiſinus ager pro aeſtimio vbertatis eſt diuiſus: caetera in ſaltibus ſunt aſſignata. Diuiduntur ſicut ſupra legitur prouinciam eſſe diuiſam

BOTONTINVS, Caelinus, Genuſinus, Ignatinus, Lypienſis, Metapontinus, Orianus, Rubuſtinus, Rodinus, Tarentinus, Varnus, Veretinus, Vritanus, Ydrontinus, ea lege & finitione finiuntur qua ſupra diximus. Maxime autem vicinorum exempla ſumenda ſunt, & conſuetudines regionum intuendae, vt ſecundum ſignorū ordinem atque rationem veritas declaretur

P. VELLEI PATERCVLI D. COLONIIS EX lib. I. HISTOR. ROM.

QVVM facilius cuiuſque rei in vnū cōtracta ſpecies, quam diuiſa temporibus, oculis animiſque inhaereat, ſtatui priorem huius voluminis poſterioreque partem nō inutili rerum noticia in artum contractā diſtinguere, atque huic loco inſerere, quae quoque tempore poſt Romani a Gallis captam deducta ſit colonia iuſſu ſenatus. Nam militarium & cauſa & auctores, & ipſarum praefulgent nomina. Huic rei per idem tempus ciuitates propagatas, auctumque Romanum nomen communione iuris haud intēpeſtiue ſubtexturi videmur. Poſt

ſeptẽ annos quã Galli vrbem ceperint, Sutriũ deducta colonia eſt, et poſt annũ Setina, nouemq; interiectis annis Nepe, deinde interpoſitis duobus et triginta Aricini in ciuitatem recepti. Abhinc annos autem cccl. Sp. Poſthumio, Veturio Caluino c o s s. Campanis data eſt ciuitas, partique Samnitium ſine ſuffragio. Et eodẽ anno Cales deducta colonia. Interiecto deinde triennio, Fundani et Formiani in ciuitatem recepti, eo ipſo anno quo Alexãdria condita eſt. Inſequentibuſq; coſs. a Sp. Poſthumio, Philone Publio cẽſoribus Acerranis data ciuitas. Et poſt trienniũ Tarracinam deducta colonia, interpoſitoque quadriennio, Luceria: ac deinde interiecto triẽnio, Sueſſa Aurunca et Saticula, Interamnaque poſt biẽnium. Decem deinde hoc munere anni vacauerũt, tunc Sora atque Alba deductae coloniae, et carſeoli poſt biennium. At quintũ Fabio, Decio Mure quartum c o s s. quo anno Pyrrhus regnare coepit, Sinueſſam, Minturnaſque miſſi coloni, poſt quadriennium Venuſiam, interiectoque biẽnio M. Curio & Rufino Cornelio c o s s. Sabinis ſine ſuffragio data ciuitas. id actũ ante annos ferme cccxx. At Coſſam & Paeſtum abhinc annos ferme trecentos, Fabio Dorſone, Claudio Canina coſs. Interiecto quinquẽnio, Sẽpronio Sopho & Appio Caeci filio c o s s. Ariminum, Beneuentum, coloni miſſi, & ſuffragii ferendi ius Sabinis datum. At initio primi belli Punici Firmum & Caſtrũ colonis occupata: & poſt annum Aeſernia, poſtque xx i i annos

Aeſulum & Alſium, Fregellaeque poſt bienniū, proximoq; anno Torquato Sépronioque c o s s. Brunduſium, & poſt triennium Spoletium, quo anno Floralium ludorū factum eſt initiū. Poſtque biennium deducta Valentia, & ſub aduētū in Italiam Hannibalis Cremona atque Placentia. Deinde neque dum Hannibal in Italia moratur, neque proximis poſt exceſſum eius annis, vacauit Romanis colonias condere, quum eſſet in bello conquirendus potius miles quā dimittendus, & poſt bellum vires refouendae magis quam ſpargendae. Cn. autem Manlio Volſone, M. Fuluio Nobiliore c o s s. Bononia deducta colonia abhinc annos ferme ccxvii. & poſt quadriennium Piſaurum ac Potentia, interiectoque triennio Aquileia & Grauiſca, & poſt quadriēnium Luca. Eodem temporum tractu (quanquam apud quoſdam ambigitur) Puteolos Salernumque & Buxentum miſſi coloni: Auximum autem in Picenum abhinc annos fermé clxxxvii. ante triennium quam Caſſius cēſor a Lupercali in Palatium verſus theatrum facere inſtituit, cui in demoliendo eximia ciuitatis ſeueritas & c o s s. Cepio reſtitere, quod ego inter clariſſima publicae voluntatis argumenta numerauerim. Caſſio autem Longino & Sextio Caluino (qui Sallyes apud Aquas quae ab eo Sextiae appellantur deuicit) c o s s. Fabrateria deducta eſt, abhinc annos fermé clvii. Et poſt annum, Scylacium, Mineruium, Tarētum, Neptunia, Carthagóque in Africa prima (vt praedi-

ximus)extra Italiam colonia cõdita eſt. de Dertona ambigitur. Narbo autem Martius in Gallia M. Porcio, Q. Marcio COSS. abhinc annos circiter CLIII. deducta colonia eſt: poſt tres & viginti annos in Baeiennis Eporedia, Mario ſexies Valerioque Flacco COSS. Neque facile memoriae mandauerim, quae, niſi militaris, poſt hoc tempus deducta ſit

DE COLONIIS EX PANDECT. lib. L. TIT. DE CENSIBVS

Vlpianus libro primo de Cenſibus

SCIENDVM eſt, eſſe quaſdam colonias iuris italici: vt eſt in Syria Phoenice ſplendidiſſima Tyriorum colonia, vnde mihi origo eſt, nobilis regionibus, ſerie ſaeculorum antiquiſſima, armipotẽs, foederis, quod cum Romanis percuſſit, tenaciſſima. huic enim Diuus Seuerus & Imperator noſter ob egregiam in rempublicam imperiũque Romanum inſignem fidem, ius Italicum dedit. Sed & Berytenſis colonia in eadem prouincia Auguſti beneficiis gratioſa & (vt Diuus Hadrianus in quadam oratione ait) Auguſtana colonia, quae ius Italicum habet. Eſt &. Helipolitana, quae a Diuo Seuero per belli ciuilis occaſionem Italicae coloniae rempublicam accepit. Eſt & Laodicena colonia in Syria Coele, cui Diuus Seuerus ius Italicum ob belli ciuilis

merita conceſſit. Ptolemenſiu n enim colonia, quae inter Phoenicē & Palaeſtinam ſita eſt, nil praeter nomen coloniae habet. Sed & Emiſenae ciuitati Phoenices Imperator noſter ius coloniae dedit, iuriſque Italici eam fecit. Eſt & Palmyrena ciuitas in prouincia Phoenice prope barbaras gentes & nationes collocata

In Palaeſtina duae fuerāt coloniae, Caeſariēſis, & Aelia capitolina: ſed neutra ius Italicū habet

Diuus quoq; Seuerus in Seuaſtenam ciuitatē coloniā deduxit. Indi cia quoque Zernenſiū colonia a Diuo Traiano deducta, iuris Italici eſt

Zarmizegethuthuſa quoque eiuſdem iuris eſt. itē Napocenſis colonia, & Apulenſis, et Patauicenſium vicus, qui a Diuo Seuero ius coloniae impetrauit

Eſt et in Bithynia colonia Apamena, et in Pōto Sinopenſis. Eſt et in Sicilia Selinus, et Trahianapolis

Idem lib. 28. ad Sabinum

Vitia priorum cenſuum, editis nouis profeſſionibus euaneſcunt

Idem lib. 2. de Cenſibus

AEtatē in cēſendo ſignificare, neceſſe eſt: quia quibuſdā aetas tribuit, ne tributo onerentur. veluti in Syriis a quatuordecim annis maſculi, a duodecim feminae vſque ad ſexageſimum quintum annum tributo capitis obligantur. aetas autem ſpectatur cenſendi tempore. Rebus conceſſam immunitatē nō habere intercidere reſcripto Imperatoris noſtri ad Pelignianū, recte expreſſum eſt. quippe perſonis quidē data immunitas

cū perſona extinguitur: reb' nunquā extinguitur

Idem libro tertio de Cenſibus

Forma cenſuali cauetur, vt agri ſic in cenſum referantur: Nomen fundi cuiuſque, & in qua ciuitate & quo pago ſit, & quos duos vicinos proximos habeat. & id aruum, quod in decē annos proximos ſatū erit, quot iugerum ſit. vinea quot vites habeat. oliuae quot iugerum & quot arbores habeat. pratum, quod intra decē annos proximos ſectum erit, quot iugerū paſcua, quot iugerum eſſe videantur. item ſiluae caeduae. omnia ipſe, qui defert, aeſtimet. Illam aequitatem debet admittere cenſitor, vt officio eius cōgruat, releuari eum, qui in publicis tabulis delato modo frui certis ex cauſis non poſſit. Quare, & ſi agri portio chaſmate perierit, debebit per cēſitorem releuari. Si vites mortuae ſint, vel arbores aruerint: iniquum, eum numerum inſeri cenſui. Quod ſi exciderit arbores, vel vites: nihilominus eum numerum profiteri iubetur, qui fuit cenſus tempore: niſi cauſam excidendi cenſitori probabit. Is vero, qui agrum in alia ciuitate habet, in ea ciuitate profiteri debet, in qua ager eſt. agri enim tributum in eam ciuitatem debet leuare, in cuius territorio poſſidetur. Quamquā in quibuſdā beneficia perſonis data immunitatis cum perſonā extinguantur: tamen cum generaliter locis, aut cū ciuitatibus, immunitas ſic data videtur, vt ad poſteros tranſmittatur. Si, cū ego fundum poſſiderē, profeſſus ſim, petitor autem eius non fuerit profeſſus: actionem illi manere placet. In ſeruis deferēdis obſeruādum eſt, vt &

nationes eorum, & aetates, & officia, & artificia ſpecialiter deferãtur. Lacus quoq; piſcatorios, & portus in cẽſum dominus debet deferre. Salinae ſi quae ſunt in praediis, & ipſae in cẽſum deferẽdae ſunt. Si quis inquilinũ, vel colonũ nõ fuerit profeſſus: vinculis cẽſualibus tenetur. Quae poſt cẽſum edictũ nata, aut poſtea quaeſita ſint intra finẽ operis, cõſummati profeſsionibus edi poſſunt. Si quis veniã petierit, vt cẽſum ſibi emẽdare permittatur, deinde poſt hoc impetratũ cognouerit, ſe non debuiſſe hoc petere, quia res emendationem non deſiderabat: nullum eius praeiudicium ex eo, quod petiit, vt cẽſum emẽdaret, fore, ſaepiſsime reſcriptum eſt

Papinianus libro 19. Reſponſorum

Cum poſſeſſor vnus, expediendi negotii cauſa, tributorum iure conueniretur: aduerſus ceteros quorum aeque praedia tenentur ei, qui conuentus eſt, actiones a fiſco praeſtãtur: ſcilicet vt oẽs pro modo praediorũ pecuniã tributi cõferant. nec inutiliter actiones praeſtãtur, tametſi fiſcus pecuniam ſuam recuperauerit: quia nominum venditorum pretium acceptum videtur. Qui, non habita ratione tributorum, ex cauſa fideicommiſsi praedia reſtituunt: actionem ex Diui Pii Antonini literis habent, quam legato quoque ſoluto locum habere voluit

Pro pecunia tributi, quod ſua die nõ eſt redditum, quo minus praedium iure pignoris diſtrahatur, oblata moratoria cautio non admittitur. nec audietur legatarius cõtradicens ob tributa praeteriti temporis, quod heres ſoluendo ſit, et

is,qui tributis recipiendis praepoſitus fuerat

Celſus libro 25. Digeſtorum.

Colonia Philippenſis iuris Italici eſt

Caius lib. 6. ad legem Iuliam & Papiam

Iuris Italici ſunt, Τρωάς Βήρυτος Δυῤῥάχιον. *id eſt, Troas, Berytus, Dyrrhachium*

Paulus libro 2. de Cenſibus

In Lyſitania Pacenſes, ſed et Emeretẽſes iuris Italici ſunt. Item ius Valẽtini et Licitani habẽt. Barcenonenſes quoq; ibidẽ immunes ſunt. Lugdonenſes Galli, item Viennenſes in Narbonẽſi iuris Italici ſunt. In Germania inferiore Agrippinenſes iuris Italici ſunt. Laodicia in Syria, et Berytos in Foenice iuris Italici ſunt, et ſolũ earum. Eiuſdẽ iuris & Tyriorũ ciuitas a Diuis Seuero et Antonino facta eſt. Diuus Antoninus Antiochenſes colonos fecit ſaluis tributis. Imperator noſter Antoninus ciuitatem Emiſenorum, coloniã et iuris Italici fecit. Diuus Veſpaſianus Caeſarienſes colonos fecit, non adiecto, vt et iuris Italici eſſent. Sed tributũ hic remiſit capitis. Sed Diuus Titus etiã ſolũ immune factũ interpretatus eſt. Similes eis Capitulenſes eſſe videntur. In prouincia Macedonia Dyrracheni Caſſaſdrenſes, Philippenſes, Dienſes, Stouenſes iuris Italici ſunt. In prouincia Aſia duae ſunt iuris Italici, Troas et Parium. In Piſidia eiuſdẽ iuris eſt colonia Antiochenſium. In Africa Carthago, Vticea Leptis magna a Diuis Seuero & Antonino iuris Italici facte ſunt

Ad hunc titulum vide Cuiacium lib. x. obſeruationum cap. xxxv

M. PORTII CATONIS EX LIBRIS ORIGINVM FRAGMENTA

GRaeci tam impudenti iactantia iam effunduntur, vt quoniam his dudum nemo reſponderit, ideo libere a ſe ortam Italiam, & eandem ſpuriam ſimul & ſpurcam atque nouitiam nullo certo autore aut ratione, ſed per ſolam inſaniam fabulentur. Quam ob rem nunc vt caeteris Latinis viam faciam, quacunque memoria prodita gentibus Italiae ſunt, & nunc Romano imperio ſubditis, Diis volentibus ſcribere inſtituo. Italiae ſplendidiſſima origo fuit cum tempore, tum origine gentis. Coepit enim aureo ſeculo ſub principibus diis Iano, Cameſe, Saturno, gente Phoenice & Saga: quae poſt inundationem terrarum per orbem prima colonias miſit. Et de mundi quidē origine autores non paria ſentiūt. Nam Chaldaei ſibi ſempiternitatē perſuadent. Phoenicibus vero ac Sagis magis placet origo. Inter vtroſque cōuenit, ante Ninum circiter annis L & cc, quibus durauit aureum ſeculū, terras fuiſſe inundatas, & in Scythia Saga renatum mortale genus. Siue enim ab aeterno mundum exiſtimes, & ignis principio cuncta tenuerit, & ſenſim in ſua loca elementa coeuntia homines produxerint: ſiue, vt fertur, ante aureum ſeculum terras ſubrutas inundatio poſſederit, & exiccata humo apparuerint homines: equidem principatus originis ſemper Scythis tribuitur, a quibus auctis colonias per orbē

m.ſſas ferunt. Et ex his veniſſe Ianũ, cum Dyrim & Gallis progenitoribus Vmbrorum, rateque cum colonis per Tiberim vectum, ad laeuũ Tiberis Hetruriam tenuiſſe locum, vbi colonias in continente primum expoſuit, & ipſum deum ſimul Vaticanum habitum dictumque fuiſſe. Et regionem Vaticanam, id eſt, vagicanam dictam, quod ibi Ianus quaſi in cunis natam, primumq; vagientem Italiam exceperit. Inde cum colonis a Vaticano progreſſum, in tractu Vmbriae fundaſſe regiam, & fano Olympum foſſamque ſacraſſe, & auguſtalẽ Tyrrhenã non longe a regia dicaſſe: vbi ad ſalutandum regem XII. coloniae nonis lunaribus conuenirent. Inde duodenis coloniis faſces ad continẽdos rudes ſcribũt, ſingulo praetoriano lictori quatuor & viginti armatis ingenuis diſtributis. Eas poſuit colonias ad ripas quidem Tiberinas Ianiculum, & Atyn Ianum: ad ripas Arni totidem, Pheſulas & itidẽ Atyn Ianum. Ad littus Hetruſcum quatuor, Pheregenen, Volcẽ, Volaterram, Cariaram, quae & latine Luna. In mediterraneis quatuor, Ogygianum, Aretium, Ruſellas, Volſinium. Paulopoſt dextrum Tiberis latus regulis ſuis permiſit Cameſi, a quo Cameſenae duae, & Saturno, a quo Saturnia olim, quod nunc Capitolium, & ab ea late Saturnia terra. Haec prima fuit aurea illa aetate & quidem auguſtiſsima origo Italiae

Italia complura a diis & ducibus ſortita fuit nomina: a Iano quidem Ianicula, quem quidam Oenotrium dictum exiſtimant, quia inuenit vinũ & far: Cameſena a Cameſe, & a Saturno Sa-

turnia: Saleõbrona quoque a gẽtilibus. Durauit Saturniae nomen totidẽ ferme annis quot ante aurea aetas, vſque ad Apim deorum Italiae vltimum, vt Antiochus Syracuſanus ſcribit, a quo Apennina, quam Taurinam idem interpretatur. Etſi Graeci de more quidã a bobus Herculis: vel quod opimos gignat Italia, vt ait Hellanicus: aut a Vitulo egreſſo, vt Herodotus: vel quidã Graeci boues vocant ἰτάλυς vt fabulatur Timaeus, dictam exiſtiment. Inde a duobus fratribus, altero Heſperia, altero Italia poſtremum nomen retinuit. His nominibus principio nuncupata fuit Italia circa Tiberim, vt qui inter omnes Italiae amnes in omnium deorum & principum tutela eſſet, atque imperij totius ex his cõmunis ſedes: a quo in principio & origine ipſa Italiae Albula nomẽ a Ianigenis habuit. Diuiditur autẽ in Apẽninos mõtes, & ciſapenninã, & tranſapenninam Italiã. Alpes omnes Italiae colonias fuiſſe Thuſcorũ incolae aſſerunt, & ab ipſis vel ducibus, vel capitibus originũ nomina gentibus & locis indita: vt Rhetij a Rheto rege Lydorum: & Veronẽſes, a Verona colonia Thuſca: Comẽſes a Coma: Rhegij a Rhegio: Volturreni, a quibus vallis Volturrena: & Oſci, a quibus Oſcela. Hiſtria quoq; a duce miſſo a Iano nomẽ retinet. At Graecorũ quidã ſcribũt dictũ ab Iſtro amne cognomine Danubio, cui Danae gẽtes accolae nomẽ impreſſere, fabulãturq; ramũ ex eo in Hiſtriam effluere, inq; Hadriaticũ mergi. Fingũt alij Argonauiũ in Hiſtriam primum. ab Iſtro e montibus humeris vectã, & in Hadriaticũ demiſſã. Videlicet tãta eſt

in mẽtiẽdo Graecorũ vanitas ſimul & leuitas, vt ab Iſtri oſtiis ad eius fontes per immenſa gentiũ ſpatia tranſuolarint, & amnes etiam obſtantes tranarint, & humeris ea conuecta connauigarint, vt etiam in Italia mentiendi ſibi loca inuenerint. Neſcio Argonaui ne Graeci aquas, an Argonauis humeris montes nauigarit.

Venetia eſt omnis ora circum ſinum maris poſt Hiſtriam vſque oſtia Padi. Quibuſdam placet a Tylauento illos exordiri. Nam Tauriſanos Perſae gentem ab Api duce conditam aſſerunt. Venetis cunctis prima origo Phaetontea eſt, quae Graecis occaſionem mentiendi de Phaetonte & Eridano praebuit. Poſterius mixta his nobilis ſtirps Troiana, a quibus Patauium ſuo conditore inclytum. Omnia ſub Alpibus tranſpadana loca priſci cõuenae Thuſci miſſis coloniis tenuere, ab hiſque multa loca nomina retinent. Plura deleuerunt Galli, qui primi Arunte Cluſino duce alpes tranſcenderũt, & ſenſim ab omni Gallia ciſalpina Hetruriam pepulere, ab hiſque nomen ſortita retinet Gallia ciſalpina, qua Mantua ſuo conditore Ocno Bianoro eſt Thuſcorũ rege illuſtris. Penetrauere trans alpes Boii, Senones, Inſubres, & aliae Galliae tranſalpinae gentes. Gallia ciſpadana olim Bianora a victore Ocno, poſtea Felſina dicta vſque Rauennã, nunc Gallia Aurelia & Aemilia a Romanis ducibus nomẽ habet. Princeps metropolis Felſina primũ a rege Thuſco conditore, inde a ſucceſſore Bono Thuſcanienſi Bononia dicta. Spiretũ Padi oſtiũ a Pelaſgis conditoribus Spira dictum, & a Dio-

339

mede inſtauratum. Nouaria ante ab Herculis Aegyptii nomine Libya: & a cognomine Aria Aegyptio vocabulo Leonina: ſed a Liguribus inſtaurata, Nouaria dicta eſt. Olanum ante a Thuſcorum duce, qui cum Oropiis colonis ibi primus inſedit, quorum origo incerta vti Comi, Bergomi, Lycinophori, & aliquot circa populorum: inde ab Inſubriũ principe nomine Medo adaucta, Mediolanum nomen ſeruat. Padus ante a duce coloniarum Eridanus, ſed a profunditate Botigon ab Hetruſcis, & Botigum a Liguribus, & a circa arbore Picea, Gallice Padus nuncupatur. Poſt Padi oſtia Rauenna, Sabina ſtirps. Interiit Saga oppidum Hetruſcorum, vti & Atria, a quo mare Atriaticum, quod nunc Hadriaticum. Gallia Flaminia a Rauenna ad Ariminum a comitibus Herculis conditum, a quo cognominatur. Ab eo ad Anconam Senegallia a Senonibus dicta pulſis Hetruſcis, nunc Gallia Togata. Ancona prius Picena vocabulo Hetruſco ſimul & Aboriginum dicta. Galliam Togatam primi coluere Liburni & Siculi, quos pepulere Vmbri: hos Hetruſci, trecentis & amplius eorum validiſſimis oppidis iuſti more belli expugnatis: eos tandem vicere Galli. Piceni lingua Hetruſca genus ſacrum dicitur, orti a Sabinis. A Picenis Garganum montem aliis & aliis temporibus diuerſae gentes tenuere. Marſi, a duce Lydorum, in quibus Aſculum. Precutij, in quibus Hadria ſiue Atria. Veſtini, in quibus Amiterni. Marucini & Peligni, in quibus Curſellum, Orton & Sulmo. Ferentani primum a Liburnis & Dalmatis, inde

his pulſis a Thuſcis orti, quorum lingua Larinū metropolim vocauerunt, id eſt nobilem principem: Laronem enim Hetruſci & Larunē & Arunem vocant nobilem principem. Inde in trāſpadana Larium lacū, & in Thuſcia Larones amnes, & Arunes coloniae, & viri Arunes, quos Thuſci ſecunda declinatione, Romani & Graeci ſicut Atlas tertia declinant & proferunt Aruntes. A Gargano ad Brunduſium, coluere Celij, Daunij, inde Apuli, Boii, in quibus Arpe, Canuſium, Barium. Sub his Apenninus ex tranſuerſo diuidit in duo fines Italiae, quos inter Tarentinus ſinus iacet, circūque ipſum vndique magna Graecia. Ad orientem vero magnae Graeciae pars eſt Oenotria Arcadum, & Calabri, prius Auſones: ad quos Graeca verboſitas fert veniſſe primam Graecorum claſſem annis ferme quadringentis ante ruinas Troiae: cum Oenotrium ducem Arcadum poſt Troiam conditam adnauigaſſe in Calabriam tradat Antiochus Syracuſanus, & circa oram maritimam poſuiſſe colonias. Et vt parcius mentiantur Graeci, ab eo quondam dictam Italiam Oenotriam ſcribunt: cum ab initio Italiae a vetuſtiſſimo rege Sabinorum & Hetruſcorum, penes quem erat imperium, id nomē ſortita fuerit. A Leucopetra ad Sarnum amnē vicinū Neapoli tenuere diuerſi populi, Vmbri, Itali, Samnites, Siculi, Peucini, Picentini, & Hetruſci: quorū vrbes ſunt Cluſium, Paeſtū, Elea, nūc Velia. Inter amnē Vulturnū & mōtes Apēnini Sabelli ſunt, proles Sabinorū, vt nomē eſt argumēto, a Latinis Sānites, a Graecis Saunites appellati

340

A Tiberi ad Sarnum incoluere primi Aborigines, proles Vmbrorũ. Princeps his vrbs vetuſtiſſima Camerena a Cameſe conditá, non procul vbi poſtea Alba. Thuſci his admixti. Oſci, qui nũc Capuani. Voloſci, quos vocamus Volſcos, quibus metropolis fuit Anxur, nũc Taracina, Stabia, Antini, Hortenſes, Longhani, Oſcori, Macrani, Nuetini, latine Grauiſcae, Pinceti, Sorani, Ferentinates, Freginates, Sangnini, Tuſculani, Coſtinenſes, Vrientini, Volcentani.

Roma principio ſui paſcua bobus erat. Circũ Tiberim ſeptẽ rupes ſibi perpetuae in Hernico ſuccedẽtes, cauis paruis diſtinctae erãt, ſub quibus alueũ Tiberis quandoque egreſſus paludes in planitiẽ rupibus ſubſidentẽ inferebat. Saturnus primus incoluit Capitoliũ, Italus Auẽtinũ, Roma Palatium, Coelius cum Thuſcis Coelium & Viminalẽ, Romulus Palatiũ, in quo quadratã Romã condidit, etiã Exquilinum tenuit ab excubiis dictũ, quas illi Lucumo dedit more Thuſco duodecim lictorũ, id eſt, trecentorũ armatorum ad cuſtodiã corporis ſimul & dignitatẽ: quia Tacius non erat ſine ſuſpitione inſidae ſocietatis Hetruria, olim Italiae princeps, ab eorũ metropoli regia ſic cognominata, a Tiberi in Macram diffunditur. Gẽs prima illorũ maritima Ligurũ, dicta a filio Phaetontis Ligure, quẽ montani Ligures Pheriton nuncupant. Poſt Tiberina oſtia. Pheregene primum Hetruriae oppidũ in vicino littore, dictũ a Genio Iano, qui primus ibi colonias poſuit: & a Pheritone, id eſt, Phaetonte, qui colonias adiecit, vti in Liguria mõtana, vbi a Ge-

nñi coloniis Genua oppidũ:& ab adiectis Pheretianis ibidem colonis amni proximo & regioni Pheretianae nomen reliquit. Primus omnium Graecorum Phaeton & Attica ſoluens,cum Ligure filio,multis aetatibus& ſeculis ante Oenotrium Arcadem colonias adiecit Italico littori, ab oſtiis Tiberinis vſque ad Niceam Maſsilienſium: & in medio portum Ligurnum a filio nũcupans,vltro citroque litus omne liguriam dixit. Verum Hetruſci, & eos ſecuti Romani ab oſtiis Tiberinis Hetruſcum vocauerunt vſque ad caput Hetruriae. Inde Populonium, ab vrbe metropoli Popium,romane Puppium. Poſtremo a Ligurno portu ad Macram,ad cuius fontes eſt Apua oppidum, Apuanos Ligures vocant: Montanos vero omnes Ligures qui a Macra in Nicaeam effunduntur.In montanis Liguribus ſunt portusHerculis Aegyptij. Nam Liburnum in his eſt a nomine ſimul & cognomine illius. Graeci vbicunque nomen Herculis audiunt,putant eſſe ſuum,a nomine ſumentes argumẽtum, cum tamen ille neque nomine Lybius,a quo deuicti Lybii:ſed Alcaeus dictus ſit : neque dictio Hercules ſit Graeca, ſed Aegyptia : nam illi Heraclio,id eſt,Iunonis gloria, cognomen fuit.

Gens prima Hetruriae maritima eſt. Oppida in his Pheregene,Alſium,Agylla,quae & Caere, a Pelaſgis condita:Pyrgus Grauiſcae,ab aere dictum:Coſe,Volce,Telamon,ab Argonautarum principe,cum in Hetruriam ad Lucumones profectus Hercules Alcaeus lacum Ciminium effecit, & puella Faula ſubrepta ex Fano ad Euandrum

drum

drum perrexit. Vmbro fluuius limes & tractus Vmbrorum, caput Hetruriae, limes Hetruſcorum, Populonium nauium & claſſis Hetruſcorum olim princeps. Volaterrae & vada eius, Piſa condita a Piſis Alpheis Pelaſgis. Luca illuſtris Lucio Lucumone rege Thuſcorum. Lucus & mõtes Feroniani. Luna, Cariara ab Hetruſcis dicta, a Graecis σελήνης Apua in tranſitu Apennini: ad fontes Macrae: vnde Apuani Ligures ab Arno ad Macram

A Tiberi ad Ciminia iuga ſecunda gẽs Thuſciae eſt, cognomine a Thuſcis. Larteniana, id eſt, metropolis Eniana. Lartem enim ſummum regum vocãt. Enianum vero vrbis in eo ab Enetanis Pelaſgis condita, quam Veij Hetruſci pulſis Pelaſgis ampliatam a principatu prouinciae ſimul & conditoribus priſcis Lartenianum, Romani vero a genere populi Veiens vocauerunt. Oppida in his ſunt Sabum in Sabatia a Sabo cõditum: Laternianum, cognomine Veiens, Nepeta, Soracte, Phaliſcorum mons Apollini ſacer: Phaliſcanum, Feſcennium, Vmbricum, a priſcis Vmbris dictum. Flauianum, Arcennum, Moeſium a quo ſylua Moeſia, Ruſellum, Arae Mutiae, Sutrium, a Pelaſgis conditum, ab inſigni grano dictum, romana ſocietate inclytum. Capina, a qua Capinates, Lacus Ciminius, & Troituum Phaliſcorum, finitimum Hetruſcis.

Gens tertia Thuſciae tranſciminia a Ciminiis diſtunditur ad Piſtorium. In his Volturrena ſub radicibus Ciminiis iacens, cognomine Hetruria: a qua tres gentes Hetruriae appellantur

Hetruſci,vt a communi metropoli et ager Hetruſcus antea Vmbronus dictus,vbi Vmbri orti. In eo agro Ferētia, Troſſolum,Moeonia Moeonum, Tyrrhena, Volturna, ſub Volturrena, Aruntes veteres,cognomine Camillarii: Longius Blere Oleana,Tuſſa Nana,Lartes oppidum, Salembrona,Cort Noſſa,Cort Enebra, mons Coriti in iugis Ciminiis:e regione mōs Phiſcō,quae et arx Iti: Volſine, Pelii, Oropite Sentinas,Cluſium vetus a pugna ſed a duce Comerſolo:montes Tumniates,Sora,Soana, nō procul Saturnia lapides a Ioue cōpluti in auxilium Herculis cōtra Ligures Hetruſcos gigantes,a filio dicti Lamones:amnis Pelia:mons Pelius. Mons Tumnias Roſelle: Vmbro in monte Sena colonia, Phocenſes,Piſtorium, Vmbro amnis, Stellates, Fluentini, qui et Arnienſes, Cluſium nouum, vnde Cluſentinus tranſitus Annibalis,Aretium: Crotona a Crotone ſocio Herculis condita

Apenninus mōs Italiā in duo ſecat,radices ſub Pennino tranſitu Annibalis in Alpibus a Nicaea ad ipſum ferme Penninū in latitudinē extendūtur,et vſque ad Macrā Ligures montani incolūt: a Macra itē ad fontes Tiberis ad inferum mare Thuſci:ad ſuperum Galli Aureliani & Aemiliani. A fontibus rurſus Tiberis ad Narem Vmbri inhabitant.Principio Typhernū,& in fine Ameria et Tuder ſunt. Galli omnem Vmbriā pulſis Hetruſcis occupauerunt, exceptis Typherno, Eſiſio,Hyſpello,Fulgineo, & vetuſta Veiorum prole quā Veilumbrā,id eſt, Veiā prolē antiquā Vmbrā dicunt, in quibus principes ſunt Spole-

342

tum, Tuder, Meuania, & Ameria ferme noningentis annis & amplius reſtituta ante Perſicum bellũ,a Veiis Hetruſcis antea cõdita,duce Ameroe,Atlantis Itali ex Pleiona vxore filia. A Nare porro amne vſque ad Equiculos tenent Sabini a Sabo cõditi,Sabatio Sangni gẽtili edito: Inde ad fontes Arni amnis Sabelli, Sabinorũ proles incolũt. Sãgni gẽtilẽ Sabi pronũciant Sabini, Sanctum Romani, Sagã Barbari, a quo & Sagi primi Thuſci,id eſt pontifices & ſacri expiatores. Ex quo patet leuitas cum loquacitate graecanica, qua a Lacedaemoniis ortos ſcribunt Sabinos,et Graeca origine σέβομαι dictos fingunt. Sed Roma tum rudis erat,cum relictis literis & diſciplinis Hetruſcis,mirabunda Graecas fabulas rerum & diſciplinarũ erroribus ligaretur,quas ipſi Hetruſci ſemper horruerunt: neque ob id latinas quidẽ voluerunt ſuſcipere, vſque ad Cecinnam Volturrenum magiſtrum quadrigarũ & augurum principẽ,patrẽ Menippi,& auũ Menodori, quos ante illum pater eius Volturrenus, auusq; Titus, & proauus Turrenus ſemper Romanis principibus chariſſimi tenuerunt,cum ad eas recipiendas vrgerentur. Nam ipſe Turrenus patre Elbio Volturreno, & regum Hetruſcorum vltimo ad lacum Vadimonis caeſo, equidẽ ad reddendã vrbem Hetruriã anno ſecundo Olympiadis centeſimae vigeſimae iiij. allici potuit,ſed ad recipiẽdas latinas literas nũquã perſuaderi potuit Palatinum collẽ Roma Itali filia, ſed prius Palatini Aborigines tenuerũt: qui ex agro Rheatino ad paſcua ouibus quaerẽda illo profecti ſunt

Argumento eſt Vellia, Palatini altera pars, a vellenda lana, ante his monſtratam Hetruſcam tonſuram appellata

Capitolium dictum a capite inuento fluente ſanguine, dum Iouini templi fundamenta iaceret princeps Tarquinus. Nam antea Tarpeius a Tarpeia ibi ſcutis Sabinorum obruta, ſed prius Saturnus vocabatur. Sub eo Ianus quadrifrons. Quirinus a victoria Lucumonis a Quirino colle mouentis. Quirinalis a Iunone Sabinorum dea, quam illi curitim, id eſt, haſtatam Iunonem vocant. Etenim haſtam Curim & Curinam proferunt: quia his ſimul & Hetruſcis non eſt litera q. ſicut Romanis. Inde Quirites

FINIS.

Q. FABII PICTORIS DE AVREO SECVLO, ET DE ORIGINE VRBIS *Romae, eiuſque diſcriptione*

LIBER PRIMVS

ITALIAE imperium penes duos populos principes extitit. Poſterius Romani, principio Thuſci ſub Iano coeperunt in aureo ſeculo. Aurea aetas primo ortu generis humani fuit ſic dicta, quod poſterioribus ſeculis cōparata aeque atque aurum inter metalla eluxit. Eam coepiſſe ſub Ogyge ante Ninum annis circiter ducentis & quinquaginta Xenophō atque maiores prodiderunt. Is Ianus ſub initium au-

rei ſeculi laeuum latus Tiberis Hetruriae tenuit. Cameſes vero ac Saturnus circa finem eiuſdem aetatis dextrum incoluerũt. Ea aetate nulla erat monarchia, quia mortalium pectoribus nõdum haeſerat vlla regnandi cupiditas. Principes quia iuſti erant, & religionibus dediti, iure habiti dii & dicti. Non enim arbitria illorum ab aequo, vel populus a iure innato diſcedebãt. Nullo tũc vindice aut metu, ſed ſua ſponte retinebant fidẽ & rectũ. Pudor ipſe regebat populos, & ius principes. Domus illis non extructae vel ornatae luxuriaque inſignes erant & ſplendidae, ſed vel cryptae, aut viminum tuguria, & caua arborum ligna erant. Victum ſponte naſcentia praebebãt aut in diem victus quaerebatur venatu. Vinum & far primus illos docuit Ianus ad ſacrificia & religionẽ magis quã ad eſum & potum. Primus enim aras, & pomeria, & ſacra docuit, & ob id illi in omni ſacrificio perpetua praefatio praemittitur, farque illi ac vinum primo praelibatur. Vxor illi fuit Veſta, quae prima ſacrorum regina ſempiternum ſacrificiorum ignẽ virginibus credidit. Bella tunc non ignota modo, ſed ne cogitata in mentem venerant. Ad pudorem & ſanctimoniã domorum primus valuas, ſeras, & claues excogitauit & inuenit, et ab eo dictae Ianuae. Olympo regio Hetruriae fanoque ſacrato, duodenis coloniis totidem pomeria araſque ſacrauit, et ad continendum recentes tum colonias in officio aureo, virgas faſceſque ſingulis ſingulas dedit. Vnde ipſe in manu virgã & clauem, ſubque pedibus bis ſenas haras habet. Circa finem

aurei ſeculi primus omnium Ninus rex Aſſyriorum hos aureos mores noua regnādi cupiditate mutauit:& primus limites tranſgreſſus, bella finitimis mouit, & totius Aſiae populos perdomuit. Sub quo Cameſes praefectus fuit Aboriginibus. Et paulo poſt frementibus vndique cōtra ſe armis, toto prius pererrato orbe Saturnus ad Ianum ſe contulit. Eum comi hoſpitio Ianus receptum, Latio & Aboriginibus praefecit. Eo more, quāuis tūc finiētis aurei ſeculi, intra fines ſuos ſeſe quiſq; continuit, Ianus in Hetruria et Saturnus in Latio Tiberimque fines imperii eſſe inſtituit. Intra enim ſuā cuiq; patriā tūc de more regnum finiebatur. Limes igitur erat inter eos Tiberis, arae vero limitū erāt Ianiculū & Saturnia Capitolina. Hetruriā a Ianiculo Ianus, Latiū a Saturno Saturnus cognominauit. Ad radices enim Capitolij Saturnus cōdiderat, vti Ianus Ianiculū. Haec igitur fuit prima Romae origo ad radices Capitoli, vbi tunc paſcua bobus erat.

Facies tunc agri huius inſtar arcus erat, cuius chorda eſſet alueus Tiberis: cornua ad ſolis quidem ortum, rupes Auentina, & ad occaſum Capitolina, media Palatina. Eadem Palatina rupes Tiberim a fronte proſpicit, a ſiniſtris Coelio, a dextris Exquilino iungitur. Auentinus item a fronte Tiberim & Capenam tenet, ad dexteram Coeliolo ac Viminali haeret. Capitolium ante ſe Tiberim & portam Carmentalem cernit: haeret illi Quirinalis. Has rupes antiqui ſeptē colles & ſeptem montes appellauerunt. Area huius arcus eſt quicquid campi iacet inter Auentinum et Capitolium, & a palatio ad Tiberim,

Lybiſſus antea,inde Argeus,poſt vicus Thuſcus dictus.Paludes plures eo paſſim Tiberina inundatio efficiebat,quae hanc aream non ſatis idoneam habitationi reddebant antequam factis Vertumno ſacrificijs in alueum ſuum Tiberis verteretur.Prima igitur origo Romae fuit collis Capitolinus,antea Saturnia dictus.Sequẽs hunc Auẽtinus fuit,habitatus ab Atlante Italo,e Sicilia aducto eo contra fratrẽ ſuum Heſperum in cuius tutela erat Hetruriae imperium adhuc Iano puero,&immaturo ad munera regia &regni. Porro Italus dimicare a Iano & Hetruſcis prohibitus,in Auentino conſedit, ad cuius radices iuxta Tiberim ope atque cõſilio Iani Capenam oppidulũ cõdidit,& regionẽ eius permiſſu Italiam dixit. Mox Heſpero fratre rebus humanis exempto,Italus in tutelã Ianum &Hetruriã ſuſcipiens omnem circa Tiberim regionem,extinctis vltro citroq; aliis cognominibus,a ſe Italiã nuncupauit.Haec eſt priſca Italia:cuius nomen ſenſim ab Alpium radicibus ad fretum Siculum, ac ipſi Siciliae communicatum eſt.Denominare enim,aut imponere gentibus et locis noua nomina,tantum regum ducumque ius eſt. Suſcepto igitur Italus Italiae imperio, tum familiã ſuã Romam nomine Siculis et Aboriginibus in Latio praefecit: quae relicta Capena medium Palatinum tenuit,et in vertice,vbi haeret,Exquilinum,Romã oppidulum cõdidit, quod Valentiã ſonat.Poſt eius obitum ob paludes neglectũ oppidum fuit vſque ad aduentum Euãdri, qui cum oppido ſimul reſtituit nomen. Subſidẽs ſeptem

collibus cāpus Argeus dictus eſt, ab Argo Euādri hoſpite, & comitibus Argiui Herculis qui ad Euandrum venerunt, & in Saturnia ſubſederunt. Hinc extrema Argileta dicuntur. Superior Argiletus dicitur in principio vici Thuſci ſub Coeliolo, inter circum maximum & Auētinum, vbi letum Argi ſimul et ſepulchrum eſt. Imus vero Argiletus eſt vbi Ianus quadrifrons, qui et Vertumnus, in fine vici Thuſci ad radices Capitolii in foro boario, vbi Saturniae veſtigia. Tres igitur colles primum coluere ante Romulum: medium quidem Roma filia Itali, extremos vero Saturnus et Italus

Q. FABII PICTORIS
LIB. II.

DENIQVE Romulus potitus rerum Albanarum, et vſus maxima familiaritate regum Hetruriae, et rex primus ex regulis Italiae creatus in Latio, Romam oppidulum in regiam tetrapolim vertit, inque Palatino colle fundauit. Aſcito enim ex Hetruria vate atque ſacerdote, Olympum fecit, pomeriumque ſacrauit et aratro ab Olympo in vico Thuſco per palatiū circunducens, ab imo collis ad verticem quadratam vrbem ſignauit. In vertice collis haerente Exquilino Romam oppidulum ampliauit, et e regione loco proximo Coelio Velliam extruxit. Caeterum in decliuo ad ima verſus Circum maximum Germaliā fundauit, vbi iuſſu Amulii

fuerunt expoſiti. Hac enim antea labebatur Tiberis. Ab ea autem verſus Exquilias forum Romanum aedificauit. Et ita Romulus ex regulo primus rex a Thuſcis declaratus eſt. Quam rem per occaſionē acceptā Mithidrates rex Aſiae pro ignominia Romanis oppoſuit. quod vernae fuiſſent Thuſcorum. Quarto autem menſe ab vrbe condita, perpetratum eſt audax facinus in raptu Latinarum & Sabinarum. Primi ex Latinis bellum mouerunt in Romulum Ceninēſes, Antennates & Cruſtumini. Romulus auxilio implorato a Thuſcis, cum Coelio rege Hetruriae primum ex his triumphum retulit. Et ob id quartus vrbis collis a Thuſcis habitari coeptus eſt, & Coelius dictus. Subinde Sabini bellum ingens orſi, coegerunt Romulum denuo a Lucumonibus ſocios milites expetere. Galerito Lucumoni Arbeae negocium datum eſt, magna Hetruſcorum exque vrbe Salpinatum manu venit. Qui cum offendiſſet Capitolium captum a Sabinis, ipſe proximum Capitolio Quirinalē pro Romulo muniuit. Verum cum Romulus audax ſub Capitolium Sabinos aggreſſus vulneratus fugeret, illumque ad portam Palatinam ſecuti Sabini Romae potituri viderentur, illico Galeritus e Quirinali delapſus, viamque retro in Capitolium pedem ferendi adimens, vbi nunc Ianus quadrifrons, a tergo Sabinos aggreſſus, vnde fabula eiaculatae aquae ſulphureae eſt, in fugam vertit. Animaduerſa re Romulus reintegratis viribus & ipſe a fronte cedebat, adeo vt Metius in paludē ſeſe cum equo armatus iniiceret.

Caedes ingens fiebat, & ne vnus quidem euaſiſſet,ni foeminae occurriſſent, foedere icto Romulus vrbis agrum diuiſit in partes tris, aequis côllibus,Sabinis & Tacio Capitolium & Quirinalis: Romulo ſequentes,Exquilinus & Palatinus, in quo Roma:Galerito & Luceribus Thuſcis Coelius & Coeliolus obuenerunt. Auentinum Romulus neminem paſſus eſt habitare.Nā fratri Remo illum ſacrum eſſe voluit vſque Helernam. Cumque conceſſiſſet naturae Coelius, & Galerius rex Hetruriae ſucceſſiſſet,conſenſu tribuum Coeliolus,& ab eo tota arcus area ſeptem collibus ſubiacens Thuſcis data, & ſacrificio Iano Vertumno facto,egeſtiſque paludibus habitabilis reddita,& vicus Thuſcus dicta. Tribus igitur gentibus conflata principio vrbs Roma habitataque fuit,nomina impoſuit princeps Thuſcus. Nam hi tunc Italiae imminebant imperio. Tacienſes a Tacio,Ramnenſes a Romulo vocauit. Hoc enim nomine illū ab euentu nuncupauit lingua Hetruſca ex Hetruria oriunda Larentia,& nupta prius viro Thuſco Fauſtulo, & inde Hetruſco Carrutio.: Suam vero tribum a ſe Lucerum dixit. Nam alia Trometina eſt, a loco Coelii

Haec origo vrbis Romae ſolum veteris ſepticollis,cum arcus area habitatae, nūc vero ab his collibus in alios colles & conualles in immenſum prolatae. Caeterum nomina eiuſdem veteris Romae haec ſunt. Nomina collium:Capitolium,Quirinalis,Exquilinus,Palatinus,Coelius, Coeliolus,Rumurius,qui & Auentinus. Porro

in area haec nomina ſunt: Libyſſus, Circus maximus, Forum tranſitorium, Argiletus ſuperior, Argiletus imus, Via ſacra, Senaculũ, Concordia, Graecoſtaſis, Aedes Saturni, Vertumnus, qui & Ianus quadrifrons, Forum boarium, Vicus longus, Vicus Arnienſis, Vicus Stellatinus, Sabatinus, Lartenianus, qui & Veiens, Phaliſcus, quorum cognomina a Thuſcis ſunt commigrantibus in ciuitatem Romanam. Item Herculis ara, vbi Olympus, & initium ſacri aerarii iunctim a Germalia ad ſacram viam, vnde & nominis origo. Forum piſcarium, Porta Carmentalis, Aedes Pudicitiae, Rotunda Herculis, Forum venalium, Lacus Curtius, Suburra, Suburbanum, Saturnia, vbi nunc aedes eius atque aerarium: Haec vbi Roma vetus. In parte Romae ſunt Hetruriae loca, Antipolis, Ianiculum, Vaticanum, & Tiberis, limes imperii, Volturreni inter veteres Ianum & Saturnum, qui a principe illius vrbe Volturrena per ſyncopam dictus eſt Volturnus, & ob id Thuſcus non Latinus. Quod vero Vulturnum ſine ſyncopa & compoſitione primitiuum eſt nomen, notat fluuium in Sãnio, & oppidum Romanum in littore, a quo Vulturnus deus Tiberinus in Latio, ſicut & Volturnus vt caput imperii in Hetruria. Quam ob rem deum Tiberinum ſuum dicit eſſe Roma atque Hetruria, eundem & Ianum Vertumnum, & ab his dictum Vadymona

C. SEMPRONIVS DE DIVISIONE *Italiae, & Origine Vrbis Romae*

VNIVERSA Italia a iugis Alpium oritur, & in Leucopetram fretumq; Siculum terminatur. Cingitur ſupero & infero mari, & ſecatur Apennino, qui a iugis Alpium ortus, per mediam Italiam a Liguribus ad Anconam porrectus, inde paulatim vſque Venuſiam reflexus, ibi ex tranſuerſo diuidit Italiam, ex altera parte Brunduſium, altera Veliam attingens, circum ſinum Tarentinum, quem Auſones primum, inde Aborigines Graeci poſt Oenotrium Arcadem tenuere: a quibus Magna graecia nuncupatur, in qua ſunt Oenotrii, Calabres, Salentini, Magna graecia, atque Brutii. Porro antiquitus Italia in medium Apenninum, & in ciſapenninum ad inferum mare, & in tranſapenninum ad ſuperum pelagus, & in alpes a Rhetiis ad Ligures diuidebatur

Diuiſio Alpium

Alpes ipſae tribus partitionibus ſecantur: prima Ligurum, quod ab eis oriantur. A Nicaea ad Poeninum ſequens, ab eo ad Ocram montem. Poeninus dictus a tranſitu Hannibalis. Tertia Tauriſana vſque in Hiſtriam. Omnibus alpinis, exceptis Liguribus, notiſſima origo Hetruſca eſt, praecipue Rhetiis

De Apennino

Apẽninus diuiditur in Ligures mõtanos, Apuanos, Vmbros, Sabinos, Sabellos, Hetruſcos. Li-

gures dicti ſunt a Ligure Phaetontis filio , qui omnium primus multis ſeculis ante Graecos ex Attica colonias in Italiam tranſportauit , adiecitque atque miſcuit antiquiſſimis Italiae populis,ab oſtiis Tiberinis vſque Nicaeam. Hinc veteres omnem maritimam dixerunt Liguriam. Itaque pars Apennini a Nicaea ad fontes Macrae Ligures montanos alit , quibus origo eſt a Genio & Ligure . A fontibus vero Macrae ad fontes Tiberis Apenninũ colunt Ligures Apuani , Hetruſcis orti, cognomines veteribus Gallis,vt M. Antonius prodit. Portionẽ vero Apennini a fontibus Tiberis ad Nar inhabitant Vmbri,prima veterum Gallorum proles , vt Auguſtus ſcribit . Ab amne vero Nare vſque ad fontes Silaris montes tenent Sabini, quibus Saga eſt origo. Nam Sangni gentilis Sabi fuit. Hi paulo ante ruinas Troiae diſciplinas Hetruſcas didicere, & ius diuinum & humanum a Megale Thyrrheno perceperunt. Rurſum a fontibus Silaris ad fontes Volturreni & Sarni Sabelli, proles Sabinorum,incolunt , quos Romani Samnites,Graeci vero Saunites vocant.Portionem vero Apennini a fontibus Sarni vſque ad magnam Graeciam Thuſci tenuerunt,& reſiduam Graeci.Hactenus de diuiſione Apennini & Alpium & origine habitantium in eo

De diuiſione planae Italiae

Ciſapenninam Italiam flumina diuidunt , & itidem tranſapenninam. Padus amnis Galliam ciſalpinam primo diſcreuit . Ciſpadanã omnem miſſis coloniis tenuere Thuſci. Doria Thuſco-

rum prima familia incoluit principio ab Aſca colonia vſque Parman, a qua &fluuius Doria,& regio prius Doria nunc Aemilia. A Parma item ad Bononiã Bianora a duce,nũc Aurelia, Flaminia item a Bononia ad Rubiconem amnem, antea Felſina a principe Hetruriae, miſſis coloniis Lamonibus a Rubicone ad Anconam. Senonum Gallia Togata dicitur, ab his qui duce Arunte primi in Italiam tranſcenderunt Alpes,a quibus ſenſim pulſi Hetruſci a Ciſpadana & Tranſpadana regione,quae nunc Galliae nomen habet. Et quidem omnem tranſpadanam regionem Thuſcorum prolem fuiſſe inter omnes autores conuenit,manentque veſtigia vrbs Mantua, Lacus Hetruſca origine dictus Larius,quod a patriciis Volturrenis omnia ea loca principio poſſeſſa fuerint vſque Veronam. Hinc circa Larium lacum a principibus dicta vallis Volturrena, & Verona a Vera Thuſcorum familia, & ab Atria eorundem colonia fluuius Veronae argumenta ſeruanti. Nam vſque Atrianum fluuium, qui limes eſt Volturrenorum & Venetiarum,tenuere Hetruſci,& Venetias principio quidẽ Phaetontei,poſtea Troiani eiſdem mixti coluerunt. Haec de tranſapennina Italia, & Apennino mõte inter autores conueniunt

De Tranſalpina Italia

Tranſapennina vero ad inferum mare veteres ita partiti ſunt per amnes. A Nicaea enim ad Macram tenent Ligures montani, origine Phaetõ-

348

tei. A Macra item ad Arnum & portum Ligurnũ incolũt Hetruſci,cognomine Ligures Apuani. Quos ſequuntur Ligures Hetruſci Populonii, a Ligurno portu ad caput Hetruriae. A quo ad Tiberim ſunt Hetruſci Ligures Tyrrheni, in quibus ſunt campi compluti lapidum, clari pugna Herculis, adhuc Lamones dicti ab ipſius Herculis filio Lamone. Pari forma ab vltima Italia in Tiberim Romamque percurrendo, a Velia ad Silarim fluuium Lucani, a Samnitum duce Lucio orti,tenent. Ab eo ad Sarnum amnem Picentini habitant. A Sarno vero ad Volturnum fluuiũ incoluerunt Cumani,quos ab agro nullis viribus Hetruſci,quamuis toti Italiae imperitarent,potuerunt dimouere,aut in poteſtatem redigere. A Volturno amne ad Silarim Hetruſcorũ vetuſtiſſimus ager fuit,in quo prius Oſcã dictam, poſtea Capuam condiderunt. A Lyri autẽ vſque Tiberim Saturnus cum priſcis Aboriginibus fuit, origine ab Vmbris & Cameſenis editis,vbi eſt mons Capitolinus, aureo ſeculo a Saturno habitatus,vbi & nunc aurea Roma terrarum caput. Quam ob rem parum conſiderate quidã ſcribunt,Romã poſtremis ac nouis ſeculis a Romulo conditã,& appellatã atque coeptam, cum nullum ex his tribus verũ apud maiores inueniatur memoratum, ſed ſint ab eis contraria prodita. Non enim Roma a Romulo nomẽ habet,quippe quia geminis non Remus & Romulus nomina poſuit Fauſtulus Hetruſcus & regius paſtor,ſed Rumulum & Rumen illos ab euentu

appellauit, quae ſunt nomina Hetruſca. Alioquin Romae nomen, & nominis origo vulgata eſſet atque manifeſta, quae occulta eſſe ſaluberrima religio ſanxit, ne ſi origo nominis Romae clareſceret, eius deus in cuius tutela Roma eſt, & a quo deriuationem habet, gentibus pateret, & euocaretur vt caeteri. Quam ob rem & Angerona ſilentii dea ante Iani feſto dies colitur prae foribus, vt ne cui liceat illud palam efferre, quod ad ſalutem reipublicae veteres ore obſignato intra pectoris arcana voluerunt contineri: cuius violatae regionis poenas primus luit Soranus. Non igitur a Romulo Roma, ſed e cōtra ab ipſa potius Roma, cuius adeo eſt occulta deriuatio, Romulus nomen habuit; quae ante ipſum Romulum coepta legitur coli annis paulominus octingentis ab Italo in Auentina Capena, & filia eius Roma in Palatino colle; & ante hos pluſquam trecentis annis aureo ſeculo a Saturno, vbi nunc Saturni aedes ad radices Capitolini collis. At Romulus ſolum ex oppidulo Roma in Palatino colle quadratam & regiam reddidit, cuius quatuor portiones erant, Roma, Velia, [a] Germalia, vbi ficus Ruminalis, & aedes Rumuli, a dei occulta deriuatione poſtmodum Romuli. Condidit autem eam accitis amicis vatibus Hetruſcis, qui foſſa, vbi caput Cētauri eſt, pomerioque ad prudentis vatis auſpicium ſacratis, circum Palatinum collem ſacro aratro cingi iuſſit XI. calendas Maias, horam inter ſecundam & tertiam, Sole in Tauro, Luna in Libra, Saturno Venere Marte Mercurio in Scorpione,

a Plutarch. Cermonū vocat in vita Rom.

pione,& Ioue in Piſcibus,vt tradit Lucius[a] Carrutius mathematicorum peritiſſimus. Sunt qui tradant illam conditam xii. Olympiade. Placet aliis octaua. Septima quibuſdam. Sexta cōpleta nonnullis. Praeualet omnibus his Eratoſthenis inuicta regula,vt aiunt. Sed cum Pomponius Atticus coram ſenatu atque doctiſſimis viris cōferret Graecorum certiſſima tempora, compertum eſt quod ab Aenea,&Troia exciſa,per tempora regum Latinorum vſque ad Romulum regem iam creatum fluxerunt anni circiter triginta & quadringenti. Quare haud dubie condita eſt Roma Olympiade ſeptima,aut eius anno ſecundo. Condita autem fuit primum in monte Palatino. Inde Sabinis & Thuſcis in foedera coeuntibus,incoluerunt Sabini quidem Capitolium & Quirinalem,in quo Numa poſtea habitauit:Romulus & Ramnenſes Exquilinum, Palatinum,& Coelium: Thuſci Luceres Viminalem,& ſubſidentem conuallem vſque ad aedem Saturni,& radices Capitolii.Remo fratri Auentinus aetate Romuli manſit. Haec ſunt[b] verae tam priſcae Italiae quam vrbis Romae antiquitates & origines,quibus quoniam plures Graeci poſtremis temporibus in Italiam commigrantes commixti fuerunt,ob id a ſe principio emanaſſe Italiam falſo exiſtimauit graeca tum leuitas tum fabuloſitas. Quis enim ex antiquiſſimis non ſcribit a Iano Ianiculum, & Hetruſcos veteres Gallos conditos? Et tamen plures Graecorum tradunt a Tyrrheno Lydo, qui fuit nuper, poſitos

a Taruntius alias

b fere

Quinetiam & Tyrrhenam Thuſcorum regiam non puduit eos Romam aſſerere: Tanta videlicet imprudentia cum morum iactantia eſt, vt omnium gentium & imperiorum atque vrbium praeclariſſimarum ſe conditores eſſe apertis ſaepe mendaciis conſcribant

MYRSILII LESBII DE ORIGINE ITALIAE ET TYRRHENORVM LIBER

ITALIAM coluere Graeci, Arcades, Veneti, Ligures, Ardeates, Rutuli, Siculi, Pelaſgi, Iapyges, Lacedaemones, Salentini, Pelii, Oeniani, Achaei, Oropitae, Pylii, Piſi, & eiuſcemodi. Horum primus Oenotrius Arcas cum Peucino fratre colonias tranſportauit, vbi habitabant tunc dicti Auſones, vbi nunc Oenotria regio eſt e regione Peucinorum. Haec fertur prima colonia ex Graecis, paulominus quindecim aetatibus ante ruinas Troiae

Tyrrhenis originem quidem ſuſpicantur fuiſſe a Lydis. Exiſtimant enim Aty regi Maeoniae, prognato Hercule & virgine Omphale, filia Iardanae reginae Maeonum fuiſſe geminos Lydũ & Tyrrhenum, cum regnum neque duos caperet, & neque terrae ſterilitas ingentem multitudinem pateretur, ſorte Atys iacta Lydum ſucceſſorem deſignauit, Tyrrhenum vero cum maiore parte populi ad quaerẽdas nouas ſedes foras abire iuſſit. Is in ſeptentrionalem Tiberis partem veniens, eiuſque totam medietatẽ a fon-

tibus vſque ad locum vbi erat priſcis Vmbris habitatio, tenuit, & cum eis conſedit & cohabitauit,& vrbes dictas hactenus Maconias & Tyrrhenias aedificauit. Sed hi aperta mendacia fingunt:nam de gentis antiquitate & origine magis creditur ipſi gẽti atque vicinis, quam remotis & externis. Magis igitur creditur ipſis Lydis & Tyrrhenis,atque his vicinis Romanis, & qui cõſentiunt in eorum patria hiſtoria & origine, quã quibuſuis aliis quamuis alias eruditiſſimis. Caeterum quaecunque hi patrii hiſtorici dicũt, aduerſantur ſupradictae traditioni de Tyrrheno Maeone.Etenim XanthusLydus in patria hiſtoria nullum Tyrrhenum Atym fuiſſe ſcribit, ſed geminos Lydum & Torebum,a quibus Lydos & Torebos in Aſia populos eſſe tradit:in nullo penitus differentes,niſi quadam prolatione,& quidem parua,vt Dores & Attici.Quis ergo ex Lydis hiſtoricis Tyrrhenum filium Atyos & fratrem Lydii miſit in primam medietatem Tiberis,vbi antiquiſſimis Vmbris fuit priſca habitatio? Quum etiam quod tradit de bello Pelaſgico Xanthus,aſſerit Pelaſgos antiquiores Aty aggreſſos bello Thuſciam, quae quondam Vmbria dicta eſt,occupaſſe [a] Crotonem,inde Tiberinam regionem inuadentes etiam ipſam Tyrrhenam cepiſſe, & cum Tyrrhenis cohabitaſſe, & ab eis plurimam militarem peritiam didiciſſe,praecipue nauticam,qua tunc toti orbi erant admirabiles.De quibus fabulãtur Graeci, quod in Delphinos verſi ſint,qui nauibus alludunt,& his ſocii fiunt. Re enim vera tunc Delphini ob

[a] Taraconem Strabo nominat lib.v,

ribus, nedum ab aliis Italiae populis, ſed etiam a vicinis Crotonienſibus & Peruſinis a fronte, & a proximis Phaliſcis a tergo, quos inter medii iacent. Nam cunctis Thuſcis dii deaeque ſunt Iupiter & Iuno: Soli Tyrrheni colunt Ianũ & Veſtam, quos lingua ſua vocant Ianib Vadymona, & Labith Horchiam. Ipſi quoque Romani fatētur Hetruſcos eſſe vetuſtiſſimos, & aureo ſeculo natos, a quibus aras, ritus, diuinationes, colonias & diſciplinas habuit priſca Italia, initio ſumpto a prima eorum tetrapoli dicta Hetruria, a qua illos Romani Hetruſcos cognominant. Non eſt igitur aduerſariis vlla via, qua probent eos Tyrrhenos a filio Atyos habere vel nomen, vel originem: ſed id nomen deſumpſiſſe a Turſibus. Quod ſi etiã ab hos venit Torebus filius Atyos, vtique non ab eo aduena nominati ſunt Tyrrheni indigenae, ſed econtrario ab eis Torebus fuit cognominatus, Tyrrhenus a Graecis. Igitur etſi totam Italiam coluerint Graeci, vt noſtri tradũt, ex ipſis tamen Lydis & Tyrrhenis viciniſque Romanis falſa eſſe oſtendimus, quae contraria his de Tyrrhenis multi, vt diximus, conſcripſerunt

FINIS

CONIECTVRAE. QVAEDAM Io. OPSOPOEI. IN. IVL.FRONTINI Lib. De Coloniis.

P.3,9. Legendum videtur, *Abellinum muro ducta colonia lege Sempronia*.Plinius lib. III.cap.V. *Oppida Abellinum, Aricia* &c.

v.14.Nihil reperio quod propius ad *Acerias* accedat quam oppidum *Acerrae*, quae Vafriae cognominabātur,teſte Plinio cap.XIIII.lib.III.&olim, vt Feſtus ſcribit,inter praefecturas referebantur

v.30. Poſt *ducta*, aut interiice vocem *colonia*, aut eandem ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ſubaudi

v.32. Forte,*ducta colonia iuſſu Druſi Caeſaris*, vt ſequitur in *Calagna*

P.4,2.In *Abella* aliquid deſideratur, populo ſcilicet debeatur ne iter nec ne

v.5.*Aſſile* nuſquam inuenio.neſcio an *Alſelle* ſcriptum fuerit,vnde Alſellani Italiae,populi apud Plinium cap.XI.lib.III.quemadmodum ab Allife Allifani dicti ſunt

v.14.Vir clariſſ.Cl.Puteanus in libro ſuo, ex quo hic expreſſus eſt,delet negatiuā *non*: recte. eſt enim auctoris verbis & menti plane contraria. Eadem inepte inculcatur poſtea in *Capua* & *Caudino* coloniis. vide pag.31,5

v.21.Mallem ſine pūcto legere,*lege Iulia milites ded.*

v.27.Hic deeſt vel pedum numerus,vel *non debetur*

v.32.Sic diſtinguendum putat Cl.Puteanus, *Capua muro ducta colonia Iulia Felix* &c. vt paulo ante, *Beneuentum muro ducta colonia Concordia*

P.5,5.Ad oram emendatum eſt,*a Sulla Felice*. fort.

leg.eſt,*Cap.Iuliae Felici.* nam coloniam Capuenſem dictam eſſe Iuliam Felicem hic ipſe auctor teſtatur. Haec Puteanus

v.10.Forte,*adindicatum*,vt *oppidum* referat.

v.25.Inter Italiae populos licet Caſtrimonienſes numeret Plinius, mallem hic tamen *Caſtrum nouum* quam *Caſtrimonium* legere; quod Liuius, Florus, & Paterculus Caſtrũ nouũ colonias deductas ſcribunt

v.29.Vitiatum eſt huius coloniae nomen.Legendum forſan ex Plinio, *Cernete Mariana.* eius verba cap.v.lib.III.ſunt,*Capitulum, Cernetum, Cernetani qui Mariani cognominantur*

P.6,1.Legunt alij *Collatia* pro *Cadatia.* Deliberandum tamen,an *Caedicia* ſcribendum ſit. eſt enim antiqua inſcriptio quae fert, COLONIS. SENVISSANIS. ET. CAEDICIANIS

v.6.Plinius xv. lib. III. commemorat Forum Popilij.Male hic ergo *populi* ſcribitur

v.11.Lubens legerem *ager eius praemio militibus pro parte*, &c.ſed haec mera eſt coniectura

v.13.Apud Paterculum lib. I. ſcribitur *Fabrateria:* & Plinium cap.v.lib.III.*Fabraterni Veteres,Fabraterni noui*

v.31. Puteanus arbitratur *militis merito* legendum eſſe pro *militi mentitio*,vt paulo ante habetur

P.7,1.Onuphrius legit,*Laurolauinium lege et cõſecratione veteri manet.ager* &c.

v.8.Idem legit *Lanuuium*, deinde *Augusteis*, mox *Augustana*

v.14. Scribendum forte & interpungendum ſic, *Ligures Baebiani & Corneliani muro ducti* III. *virali lege.iter* &c.Plinius cap.XI.lib.III. *Ligures qui cogno-*

minantur Corneliani, & qui Bebiani

v.17.Scribe *deducta a C. Caeſare.*

P.In plurali a probatis quibuſque auctorib. *Puteoli* vſurpatur.Plinius lib.III. cap.V. *Puteoli colonia, Dicaearchia dicti*

v.29. Lege *limitibus Sullanis*

P.9,2. Rectius ſcribetur *Sueſſa Aurunca.* Aurunci Latij,Arunci Baeticae populi fuerant.Liuius lib.IX. *Sueſſa Auruncorum fuerat*

v.20. Forte reponendum *limitibus Auguſteis in nominibus eſt aſsignatus.* ita ſcribitur paginae ſequentis verſu primo. Sed & milites Auguſteos fuiſſe ex ſuperioribus colligi poſſet,vbi inquit pag.5,20. *iuſſu Caeſaris Auguſti militi nominis ſui eſt renouatus.* niſi quis hic quoque tranſpoſitis literis *limiti* ſcribat.

P.10,v.8. Onuphrius legit *extructum*,pro *exſtinctum*

v.29.Pro *Athenas*, ſufficio *Atinas*. Lucanorum populi mediterranei ſunt Atinates, Bantini,Eburini, Grumentini,Potentini &c. Plinio auctore

v.31.Leg.*Gracchanis*.& v.32. ita diſting. *in Oriente, Kardo in Meridiano*

P.11,6.Non dubito quin verum ſit, *Ager Conſentinus*: quia Brutiorum opidum Conſentia eſt, non Conſtantia

P.11,26.Infra p.32,5. ſcribitur *Eclanenſis.* Vtrobique erratum reor, & ex Plinio *Aeculanenſis* reſtituendum. ſunt enim Aeculani populi Apuliae, cuius agri hic deſcribuntur

v.22. Rectius habebit locus,ſi legas, *Item Hordonus,Auſculinus,Arpanus,Collatinus,Sipontinus,Salpinus,*

& qui circa montem Garganum ſunt, centuriis quadratis in iugera N. CC. lege Sempronia & Iulia. Et haec lectio ex pag.31 & 32.confirmari poteſt, vbi *Ardona* legitur.Malim ego *Hordona.* vnde Hordonienſes apud Plin.lib.111.cap.xI

v.27.Scrib.*& decumanis eſt* &c

P.12,2.Primum verba haec, *iter populo non debetur,* repetita ſunt ex fine prioris periodi: deinde iſta, *legito Hyginum de conſtit.limitum,* ſunt a librario.Caetera confer cum iis quae extant pag.32,21

v. 13. Vox *corros iones* videtur corrupta. nam qui de agrorum limitibus ſcribunt, *ſcoroſiones* ſeu *ſcorpiones* lapidum congeries vocare ſolent

P.13,25.Leg.*vt infra monſtraui,* ita corrigente Puteano

P.14,12.Scribe, *per* Kardines. Mox Onuphrius legit,*lim.cent.fuerat aſsignata,* & ſtatim, *numeris vncialibus termini ſunt conſtituti*

v.28, Doctiſſ. Puteanus emendat,*diſtant a ſe,* pro *id eſt aut a ſe*

P.15,29.Lege,*fecerunt gammatos*

P.16,5.Plin.lib.111.cap.v. *Grauiſcae*

P.19,20. Recte in ſuo libro Puteanus *vbertatis* reponit pro *libertatis.* ſed & *aeſtimio* ſcribendum erit, vt legitur infra pag.32,28

v.30.Puto haec, *alii ceſſa,* diuerſae lectionis indicandae cauſa inſerta fuiſſe

v. vltimo, Ita legitur in fragmento de agris adſignatis; *Ager qui a fundo ſuo tertio vel quarto vicino ſitus eſt, in iugeribus iure ordinario poſsidetur, ſicut eſt Interamna Palaeſtinae Piceni*

P.20,7.Emenda, *Ager Firmopicenus lim.&c.per iugera ducena eſt aſsignatus*

v.17. Scribe, *& palis ligneis ſacrificalibus*: & v. 20. *& riuorum tenor.* Sunt haec,vt & praecedentia pleraque,fere deplorata:nonnulla tamen curari poterunt ex fragmento quod Frontino ſubiecimus, de agris aſſignatis & conſtitutionibus limitum

P.25,15.Repone, *ſpatulas curſorias*

P.26,17.Pro *Ecicylanus*, lego *Aequiculanus*.errati cauſa fuit vitioſa pronuntiatio

P.27,2.ex Plin.forte ſcrib. *Ficulenſis*, vel *Ficolenſis*

P.28,12.Rectius *Oſtienſis*,vt eſt ſupra p. 8,5

P.30,26.Bouianum inter colonias recenſetur ſupra 4,21.& Plinius lib.III.cap.XII.*Colonia Bouianũ vetus, & alterum cognomine Vndecumanorum*

P.31,9.Plinius ibidem ſcribit *Hiſtonium*

v.28. Arpe Apuliae oppidum. *Arpanus* igitur, non *Aſpanus*, hic ſcribemus, eo modo quo ſupra p.11,22

v. vltimo: Plinio dicitur *Compſanus*

P.33,7.Fere vbique in hoc tractatu *o* pro *u* vſurpatur:vt *Brondiſinus, Botontinus, Rodinus, Ydrontinus*: cum vulgo per *u* proferantur, *Brundiſinus, Butuntinus, Rhudinus, Hydruntinus*. Plinius lib.III.cap.XI. *Baſta oppidũ & Hydruntum*. Deinde *Pediculorum oppida, Rhudiae, Egnatia, Barion*. Et ſub finẽ capitis, *Calabrorum mediterranei, Argentini, Butuntinenſes*

P.55,25.Leges rectius, *tũ filiã ſuam Romã*. in fine nãque libri primi expreſſe id notatur, *Roma filia Itali*

FINIS.

1.005.647

INDEX

IN. IVL. FRONT. DE. COLONIIS, ET RELIQVA OPVSCVLA.

A

Abella 4,2
Abellino 3,9
Aborigines 47,1
Acerias 3,14
Acerrani 34,12
Adrianus ager 22.28. 28.16
Adteiatis oppidi ager 23.3
Aeclanenſis ager 11.16
Aelia Capitolina colo. 37.9
Aemilia Gal. 44,28.62.3
Aerarium ſacrum 59.10
Aerarium Saturni 59.14
Aeſernia 4.12.34.31. vide Eſernia
Aeſulum 35.1
Affile 4.5
Agrippinenſes 40.12
Agylla 48.27
Alatrum 3.24
Alba 34.17
Albenſis ager 23.31
Albula 43.16
Allena lex 21.2
Allife 4.10
Alpes coloniae 43.19
Alpium diuiſio 60,21
Alſium 35.1.48,28
Alternenſis ager 20.12
Ameria 50.27.51.1
Amerinus ager 19.17
Amiterni 45.30
Anagnia 3.32
Ancona 45,19
Anconitanus ager 20.13. 23.28
Angerona ſilentii dea 64.7
Antianus ager 30.24
Antini 47.7
Antiochus Syracuſanus 43. 4.46.20
Antiochenſes 40,17
Antiochenſiū colonia 40.28
Antipolis 59.17
Antium 3.12
Anxur 47.6
Apamena colonia 37.17
Apennina 43.5
Apennini montes 43.17. 46.11.60.7
Apennini incolae 60.30
Apis 43.3
Apua 48.14.49.8
Apulenſis colonia 37.14
Apuli 46.10
Apulia prouincia 11.15.32. 24

Aquileia 35.16
Aquinum 3.3
Arae Mutiae 49.23
Arcennum 49.22
Ardea 4.8
Ardona 31.28
Aretium 42.23.50,19. *Vide* Arretium.
Argeus 55.1
Argeus campus 56.1
Argileta 56.4
Argiletus ſuperior & inferior 56.4.7.59.2
Aria 45.2
Aricia 3.30
Aricini 34.4
Ariminum 34.28.45.16
Arina 3.30
Arnienſes 50.17
Arnienſis vicus 59.6
Arpanus ager 11.21
Arpe 46.10
Arretium 14.10. *Vide* Aretium
Aruns Cluſinus 44.20
Arunes coloniae & viri 46.6
Aruntes 46.8
Aruntes Camillarii 50.5
Aſculanus ager 20.15.23.10.28.9.19.22
Aſculum 45.29
Aſpanus ager 31.28
Aternenſis ager 24.11
Aternus ager 29.28
Athenas 10.29
Atina 3.21
Atria. inde Atriaticum mare 45.14.30
Atrianus fluuius 62.22
Atella 3.19
Atys ianus 42.18,20
Auentinus collis 54.26.55.8.58.7.32
Aurea aetas 52.26
Aurelia Gal. 44.28.62.4
Auſcelinus ager 11.21
Auſculinus ager 31.22.29
Auſones 46.15
Auſtranũ territorium 12.4
Auxim. ager 23.26.28.12
Auximum 35.19

B

Bararium 46.10
Barcenonenſes 40.10
Beneuentanus ager 11.13
Beneuentum Concordia 4.15.5.10.34.28
Bergomum 45.6
Beryteſis col. 36.26.40.5.14
Bianora 44.27.62.4
Blere oleana 50.6
Bobianus op. 30.26.32.31.10

Boii 43,25.46,10
Bononia 35,13.44,31
Botontinus ager 33,7
Bouianum 4,21
Bouilla 4,25
Britinorum prouincia 11,2
Brondiſinus ager 33,3
Brunduſium 35,3
Buxentinus ager 11,4
Buxentum 35,19

C

Cadatia 6,1
Caecinna Volturrenus 51,20
Caelinus ager 33,7
Caere 48,27
Caeſarienſis colonia 37,8. 40,20
Calabri 46,15
Calabria prouincia 12,1. 32,24
Calagna 4,28
Calatia 5,4
Calis 5,17. *vel, Cales* 34,7
Cameſena 42,32
Cameſenae duae 42,25
Cameſes 41,18,42,24, 32.53,2.54,5
Camerena 47,3
Camerinus ager 27,17. 28,4.14
Campanus ager 11,10
Canuſinus ager 11,20.31, 30
Canuſium 46,10
Capena op. 55,14
Capenus ager 26,8
Capina 49,25
Capinates 49,26
Capitolium 42,26. 52,4.54,28.58,30
Capitulenſes 40,23
Capua 4,31.5,5. 63,18
Capuani 47,5
Capis colonia 14,30
Cariara 42,21. 49,7
Carmeianus ager 32,2
Carmentalis porta 54,29. 59,12
Corſeoli 34,18
Carſeolis ager 25,3
Carthago 35,32. 40,28
Caſentium 26,5
Caſentium 4,28
Caſinum 5,21
Caſſadrenſes 40,25
Caſtellenſe municipium 25,19
Caſtranus ager 20,11. 25,14
Caſtrimonium 5,25

Caſtrum 34.30
Caudinum 5.8
Centauri caput 64.28
Celii 46.9
Cereate Marina 5.29
Cilicii termini 24.1.11
cingulanus ager 25.25.29.17
circus Maximus 59.1
clibes 30.31
cluſentinus tranſitus Hannibalis 50.19
cluſium 46.29. *nouum* 50.17. *vetus* 50.9
Coeliolus 58.7.12.32
Coelius mõs 57.15.58.7.31
collatinus ager 11.22
Collium vrbis Romae nomina 58.30
Coloniae a Iano poſitae 42.19
Comenſes 43.23
Comſinus ager 31.33
Comum 45.6
Concordia col. 44.15.59.3
Conlatinus ager 32.2
conſiline 10.29
Conſtantinus ager 11.6
Corfinius ager 26.1.12.31.1.14
Coronium 15.5
Cort Enebra 50,7
Cort Noſſa 50.7
Cortinenſes 47.10
Coryti mons 50.7
Coſe 48.29
Coſſa 34.24
Cremona 35.6
Crotona 50.20
Cumae 5.13
Cumani 63.13
Cuprenſis ager 20.11. *vide* Cyprenſis
curis, i. haſta 52.11
curium Sabinorum ager 24.13.27.3.29.26
Curſellum 45.31
Curtius lacus 59.14
Cyprenſis ager 25.16. *vide* Cuprenſis

D

Danubii etymon 43.8
Daunii 46.9
Dertona 36.1
Dienſes 40.25
Doria familia & regio 61.32
Dunos 6.3
Dyrrhacheni 40.24
Dyrrhachium colonia 40.5

E

Eberdona 11.21
Ecicylanus ager 26.18
Eclanenſis ager 32.5
Elea 46.29
Emeretenſis colonia 40.8

Emiſena colonia 37.3
Emiſenorum ciuitas 40.18
Eporedia 36,5
Eratoſthenes 65
*Eſernia op.*31,6. vide *Aeſernia*
Exquilinus collis 58,5,31

F

Fabia lex 21,2
Fabrateria 35,29
Falerionenſis ager 20,22. 27.7,17.28,1
Faliſca 15,10
Faliſcorum ager 15,24
Faneſtris fortunae ager 27, 15,20
Felſina 44,28,29.62,6
Ferentani 45,32
Ferentia 50,3
Ferentinates 47,9
Ferentinenſis colonia 14,22
Ferentinum 6,10
Feroniani montes & lucus 49,6
Feſcennium 49,21
Feſulae 42,19
Ficilienſis ager 27,2
Fida Tuder colonia 13,28
Fidenae 26,32.30,18
Firmopicenus ager 20,7. 27,4
Firmum 34,30
Flaminia Gallia 45,16. 62,4
Flauianum 49,22
Florentina colonia 13,15
Florentinus ager 12,31.13, 28.19,1
Fluentini 50,17
Formiae 6,21
Formiani 34,9
Foronouanus ager 26,22. 27,6.28,6.29,5
Forum boarium 59,5
piſcarium 59,12
Forum populi 6,6
Forum tranſitorium 59,2
Venalium 59,13
Frabateria 6,13
Fregellae 35,1
Freginates 47,9
Fruſinone 6,15
Fundani 34,9
Fundi 6,17

G

Gabii 6,25
Galeritus Lucumo 57,19
Gallia Aurelia & Aemelia 44,29.50,26
Gallia ciſalpina 44,23.
ciſpadana 44,27. *togata* 45,19.62.8
Garganus mons 11,23. 45,26

Genua 48,1
Genuſinus ager 33,7
Germalia 56,32.59,11.64,25
Graecia magna 46,14,60,15
Graecorum vanitas 41,3 44,1.51,11
Graecoſtaſis 59,4 59,17
Grauiſcos colonia 16,25. *rectius Grauiſca, vel Grauiſcae* 35,16.47,8.48,28
Grumentine 10,30

H

Hadrianus ager 20,22
Hadriaticum mare 45,5
Hebes 24,29
Hellanicus 43,7
Helipolitana colonia 36,27
Hercules, dictio Aegyptia 48,24
Herculis aedes rotunda 59,13. *ara* 59,9
Herculis Aegyptii portus 48,19
Herodotus 43,8
Heſperia 43,11
Hetruria 47,23
Hetruria tetrapolis 68
Hetruſcus ager 50,1
Hetruſcus portus 48,10
Hetruſci 46,28.61,24
Hetruſci Ligures Tyrrheni 63,5
Hiſtria 43,25
Hortenſes 47,7

I

Ianicula 42,30
Ianiculum 42,18,54,15.59,17
Ianuae 53,26
Ianus 42,1.52,32.54,8
Iani inſtituta & inuenta 53,16,24, *vxor* 53,21
Ianus Vadymon 68, *Vertũnus* 59,28 *quadrifrons* 52,8,56,8.57,27.59,5
Ignatinus ager 33,7
Inſubres 44,20
Interamne 6,29.30,1,34,15
Iohanus ager 31,11
Iſtoniis colonia 31,9
Italia 41,6.55.14
Italia priſca 55,20
Italiae diuiſio 43,17.60,1. *imperium penes quos* 52,23. *incolae* 66, *nomina* 42,29
Italiae planae diuiſio 61,27. *tranſalpinae diuiſio* 62,28
Italus 55,12

Iti arx 50.9
Iulia Felix 4.31
Iunonia colonia 15.10

L

Lacus Ciminius 49.26
Lamones 50.13.63.7
Laodicena colonia 36.30
Laodicia 40.13
Larentia 58.22
Larinum 46.1
Larinus ager 31.13
Larius lacus 46.5.62.14
Laro quid Hetruſcis 46.3
Larteniana 49.11
Lartenianus vicus 59.6
Lartes op. 50.6
Laternianum 49.19
Lauinium 7.8
Laurum Lauinia 7.1
Leptis magna 40.29
Liburnum 48.19
Libya 45.2
Libyſſus 55.1.59.1
Licitani 40.9
Ligures 47.25.60.31
Ligures Apuani, & montani 48.14.49.9.50.24.61.8.10.62.32.63.2
Ligures Baebiani & Corneliani 7.14
Liguria 48.9
Ligurnus portus 48.8
Liternum 7.5
Litterae Romanis olim exoſae 51.16.28
Longhani 47.7
Longus vicus 59.5
Luca 35.17.49.5
Lucani 63.10
Lucania 10.27
Luceria 34.14
Lucerinus ager 11.27.32.9
Lucerum tribus 58.24
L. Carrut° mathematicus 65
Lucoferonia 27.20
Lugdonenſes Galli 40.10
Luna colonia 42.22.49.22
Lunenſis ager 19.1
Lycinophori 45.7
Lypienſis ager 33.8
Lypienſe territorium 12.3

M

Macrani 47.8
Maeonia 50.3
Maeoniae vrbes 66
Mamilia lex 21.1
Mantua 44.23.62.14
Marſenſis ager 29.20
Marſi 45.28
Marſus municipium 27.25
Marucini 45.30
Matilica opp. 28.2
Mediolanum 45.9
Metapontinus ager 33.4

Meuania 51.1
Mineruium 35.31
Minturna 7.17. *vel Minturnae* 34.20
Moeſia ſylua 49.23
Moeſium 49.22
Mundi origo controu. 41.20

N

Napocenſis colonia 37.14
Narbo Martius 36.2
Neapolis 7.21
Nepe 34.3
Nepeta 49.19
Nepis colonia 15.23
Neptunia 35.31
Ninus 54.1
Nola 7.32
Nomatis ager 28.11
Nouaria 45.1
Nuceria 7.27
Nuetini 47.8
Numentum 28.5
Nurſia 28.7

O

Oenotria 46.15.66
Oenotrius 42.31
Ogygianum 42.22
Olanum 45.4
Olympus 56.25.59.10
Orianus ager 33.8
Oropii coloni 45.5
Oropite Sentinas 50.9
Orton 45.31
Oſca 63.17
Oſcela 43.15
Oſci 43.25,47.4
Oſcori 47.7
Oſtienſis ager 8.5
Oſtrenſis ager 28.13

P

Pacenſis colonia 40.8
Padi varia nomina 45.9
Paeſtana 10.28
Paeſtus 34.24. *ſeu Paeſtum* 46.29
Palatina rupes 54.24
Palatinus collis 51.30.58.5.31
Pali ſacrificales 16.1
Palmyrena colonia 37.5
Panormitanum territorium 12.16
Parium 40.27
Patauicenſium vicus 37.14
Patauium 44.15
Pauſulenſis ager 20.10.28.18.20
Peducea lex 21.2
Pelia amnis 50.14
Peligni 45.30
Pelii 50.9
Pelius mons 50.14
Peucini 46.28
Phaliſcanum 49.21

Phaliſcorum mons 49.20
Phaliſcus vicus 59.7
Pheregene 42.20.47.29.48.2
Pheretiana 48.3
Philippenſis colonia 40.3
Philippenſes 40.25
Phiſcon mons 50.8
Phocenſes 50.16
Phoenice 36.18
Piceni 45.25
Picenum prouincia 19.26
Picentini 63.11.46.28
Pinceti 47.8
Pinnalis rigor 24.27
Pinnes ager 28.14
Piſa 49.4
Piſaurenſis ager 28.28
Piſaurum 35.15
Piſtorium 50.16
Placentia 35.6
Placentinus ager 28.20
Poeninus 60.25
Pomponius Atticus 65
Populonium 48.11.49.3
Populonii 63.3
Potentia 35.15
Potentina 10.28
Potentinus ager 25.26.28.18.23.30.15
Praeneſte 8.14
Precutii 45.29
Priuernum 8.18
Ptolemenſium colonia 37.1
Pudicitiae aedes 59.13
Puppium 48.12
Putentinus ager 20.9. vide Potentinus
Puteoli 8.10.35.18
Pyrgus 48.28

Q

Q literam Hetruſci non habent 52.13
Quirinalis collis 52.10.54.30.58.4.31

R

Ramnenſes 58.19
Rauenna 45.13
Reate 28.31
Recinenſis ager 20.9
Rhegii 43.24
Rhetii 43.22
Ricinenſis ager 29.6
Rodinus ager 33.9
Roma Itali filia 51.30.55.26.56.12.64.18
Roma 47.11. quadrata 47.18.64.23
Romae conditor 63.22. prima origo 54.20. nomen incognitum 64.2
Romae cõditae tẽpus 64.26
Romae veteris loca 58.29
Romani Thuſcorum vernae

57.6
Romani montes 23.23.25.5
Romulus 56.18. nomen à Roma habet 64.13
Roſcia lex 21,1
Rubuſtinus ager 33.5
Ruminalis ficus 64.25
Rumuli aedes 64.26
Rumurius collis 58.32
Ruſellae 42.23
Ruſellum 49.23

S

Sabatinus vicus 59.6
Sabelli 46.30.51.7.61.20
Sabini 34.23.29.51.5.61.15
Sabum 49.18
Saepinum 9.6
Saga op. 45.14
Sagi 51.9
Salembrona 50.6
Salernum 35.18
Salpinus ager 32.16.11.22
Salpis colonia 32.13
Samnites 46.28.32.61.21
Sanguini 47.9
Saticula 34.15
Saturnia 42.26.32.54.15. 59.14
Saturnus 53.2.54.7. cognomine Volturnus 59.19
Saturni aedes 59.4.64.21
Sauienſis urbis ager 20.3
Saunites 46.32.61.22
Scylacium 35.30
Sebaſtena colonia 37.10
Secpontinus ager 11.22
Selinus colonia 37.18
Senaculum 59.3
Senogallia 45.18
Senogallienſis ager 20.9. 29.12
Senones 44.25
Sentis oppidum 29.8
Septempeda op. 29.16
Setia 9.16
Setina 34.2
Sicilia prouincia 12.15
Siculi 46.28
Signia 9.13
Sinopenſis colonia 37.18
Sinueſſa 8.31.34.20
Sipontum 32.16
Soana 50.11
Solmona 31.15
Sora 9.10.34.17.50.11
Soracte 49.20
Sorani 47.9
Soranus 64.13
Speltinus ſeu Spoletinus ager 19.12.26
Spoletium 35.3
Spoletum 50.32
Spira, ſiue Spiretum 44.31
Stabia 47.7

Stellates 50,16
Stellatinus vicus 59,6
Stouenſes 40,25
Suburbanum 59,14
Suburra 59,14
Sueſſa Arunca 9,2. vel *Aurunca* 34,15
Sueſſula 8,28
Sulmo 45,31
Superaequum 29,18
Surrentinum 8,23
Sutrium colonia 15,25,34, 1.49,24

T

Tacienſes 58,19
Tarentinus ager 33,9
Tarentinus ſinus 46,12. 60,12
Tarentinum territoriũ 12,3
Tarentum 35,31
Tarpeius 52,6
Tarquinii colonia 16,11
Tarracina 34,13.47,6
Taurina 43,5
Teanum Sidicinum 9,22
Teate 29,28.32,18
Teatinus ager 30,17
Tegeneneis 10,29
Telamon 48,29
Teleſia 9,19
Teramne 30,1
Terenentum 9,29
Terracina 9,27
Theatinus Apulus ager 11, 26. vide Teatinus
Thuſci 44.17.47,4.50, 26.61,32
Thuſcorum dii 68
Thuſcorum vernae Romani 57,6
Thuſcus vicus 55,1.58,15, vide Tuſcus
Tiberiani campi 16,4.24, 29.29,22
Tiberinus deus 59,25
Tiberis 43,13
Tibur 29,21
Tiferinus, ſeu Tifernas ager 19,6
Tifernum 50,28
Timaeus 43,9
Tolentinus ager 30,11
Torebi 67
Traianapolis colonia 37,18
Trebula 9,32
Treenſis ager 30,14
Treuentum 9,29
Tribule municipium 29,24
Troas colonia 40,5,27
Troentinus ager 20,6.29,31
Troituum 49,27
Trometina tribus 58,22
Troſſolum 50,3
Truentinus ager 20,11

Tuder 50,28.51,1. vide Fida Tuder
Tuſicum op. 30,8
Tumniates montes 50,11,14
Tuſcia prouincia 12,26
Tuſculani 47,9
Tuſculum 9,25
Tuſcus vicus 56,5,9,26. vide Thuſcus
Tuſſa Nana 50,6
Tyriorum ciuitas 40,15. colonia 36,19
Tyrrhena 50,4
Tyrrheni delphini dicti 67
Tyrrhenorum origo 66,
V
Vadymon 59,29
Valentia 35,5
Valentini 40,9
Varia regio 12,19
Varium territorium 12,4
Varnus ager 33,9
Vaticana regio 42,7
Vaticanum 59,17
Vaticanus deus 42,6
Veiens 49,17
Veiens vicus 59,7
Veilumbra 50,30
Veius colonia 27,118
Velia 46,29.64,25
Vellia Palatini pars 52,1. 56.30
Velitre 10,3
Venafrum 10.14
Venetiae 44,11.62,23
Venetorum origo 44,11
Venuſia 34,21
Venuſinus ager 11,19
Veragranus ager 30,16
Veretinus ager 33,9
Verona colonia 43,23
Veronenſes 43,22
Vertumnus 56,8.59,4
Verule 10,19
Veſta Iani vxor 53,21
Veſtales 7,11
Veſtini 45,30
Via ſacra 59,3
Vibonenſis ager 11,9
Vici vrbis Romae 59,5
Viennenſes 40,11
Vlcane 10,28
Vlubra 10,7
Vmbri 46,27.61,13
Vmbrorum progenitores 42,2
Vmbricum 49,21
Vmbro colonia 59,15
Vmbro fl. 49,1.50,16
Vmbronus ager 50,2
Volaterrae 42,21.49,4
Volaterrana colonia 14,3
Volce 42,21.48,29
Volcentani 47,10

volosci 47.5
volſine 50,9
volſinium 42.23
volturna 50.4
volturrena vallis 43.24. 49.30.62.19
volturreni 43.24
volturnus 59.20
vritanus ager 33.10
vrſentini 47.10
vticea 40.29
vulturnum 10.1
vulturnus deus 59,20

X

Xanthus hiſtoricus 67
Xenophon 52.31

Y

Ydrontinus ager 33.10

Z

Zarmi Zegethuſa colonia 37,13
Zernenſium colonia 37.11

FINIS

Typis mandabat Ioannes Charron Typographus, Anno domini 1588. x. kalend. Ian.

FINE

ERRATA

Libro primo pag.15,v.25.virgulā pone poſt *primū:* & pag.20,8.poſt *erat:* P.21,29.*pomeriu.*P.33,6.*paululū.*P.50, 7.*minorē.*P.60, 31.dele punctum poſt *portas.* P. 67,29.ſcribe *F.M.* P.72.2.*vocetur.* P.77,12. SILICE-STERN. P.82,5.*lapidem,fuit.* P.88,1. *Gabiuſa.* P.51,18.Loco interrogationis repono punctum. P.106,22.*Ab vrbe.* P.107,18.*vrbe* & v. 23.*prooemio.* P.108,12.*protendebatur,Ard.* P.127,28.inuerte parenthe-ſis notam. P.128,5.leg.*ſolemnibuſque.* P.129,18. dele punctum poſt *earum.* P.136,2 ante *ex* expunge virgulam mox v. 20. diſtingue poſt *opinatur.*v.24.leg.*nouā viā.* P.140,15.minuſcula litera *medium.* P.141,6. *Collis hortulorum:* & P.142,28 *eſt Cal.* P.152,2.*que.* P.153,15.*ad Verr.* P.165,4.*Commod.* P.183,2.*Equi.*P.194,25.*Callaici.*P.210,2. diſpunge voculas *in his.*P.216,23.ſcribe *Anio.* P.230,7.*Aequimaelium.* P.235,10. *matris Rumae.*P.236,14.*Martis.*P.243,19.*Taſtaria.*P.248,7 *Areae.*P.249 16.*Mineruiam.*P.250,22.*Matris.* P.268,4.*Coloſſae:*& v.9. *Naumachiae.* In origine gent.Rō.P.23,28.ſcr.*tuearis.* In Frontino de aquaed.P.26,32. diſtingue poſt *Tepula.*P.29,7.Scribas *Senatu Lepido pr.* v.29. *Caſsius Lōginus,qui.* P.32,18.*Iuliano,*P. P.v.22.*Curtio.* P.37,13.maiuſcula littera *Camp.* P.45,18.*depreſsior,non* P.48,2, *inueniri.* P.50,1. *excepta, veloc.* P.54,11.*decem octo* P.56,20 *fullonicas.*P.61,8.*Teleſino*

Libro ſecundo pag.12,23.ſcribe *primum* P 20,24. dele duo puncta ante *cum.* P.22,3.lege *conſtituit* P.23,5.expunge diſtinctionem.P.25,8.leg. *tribuum.*v.16.*comitiis.*P. 27,25.*committere.*P.35,31.*lacte.* P.37 28. *dapem. Inde.*P.39,6.*corona,qu.* P.43,9 *ſunt,vt.*P 51,8.*Flamines.* P.52,16.*Lanigeroſque.*P 55,8.*aperte.*P.56,7.*qui aſt.*P.59,3. CAECILIO. P.79,2.*Tacitus lib.* P.97,15 *neque.*v. 30.*vittae* P.99,6.interpunge ante *Certe.* P.104, 9.*aetas.*v 24.*tuis,abr.* P.107,10.*toto orbe.*P.110,29. *aiunt.* P.114,8. *vocibus,ad.*P.117,9.*Palladium.*P.118,6.*aeneum.* P.119,8,*quoddam.*v. 11.*quia* P.130,22.*remp.*P.133,9 dele *en.*P. 141,26. dele punctum. P.144,19.leg. *ſacerdotium.* P.147,8 *abluebant.*P.149,21.SACERDOTE. P.151,12. *epulones.At.*P.184,22.*Cloacinā.*P.191,7 *retuli.*P.194,4.*monte.*P.209,14. *dextrorſus.*v.17.*etiā.*P.211,16 *illis temp.*P 222,11.*hae.*P.233,4.*fuit.*p.251 15.*reperiantur,m.*P.253,28.CRESCENTIVS. P.261,16.*Aeneae.*P.269. 11.*ex cenſu.*P.272,19.*accenſuum.*P.275,17.*temporibus* P 288,16.*Tulliam.* P.289,20.*Coriolanum.* P.297,28 *ciuibus ademiſſent* P 321,28.*Tiberim* P.322,23. STLITIB. P.339,25.*Corneliae Dir.*P.347,3.*poteſtate.* P. 367,20.*gradu,ſed.*

Libro tertio,pag.17,28.lege *Ambuſto.*v.31.*Tiburtes.*p.27,19.*deterriti.* p 36,31. vnicum punctum pone.p.39,3.leg *laceſſentibus*, p.46, 12.*incolarum* p.47,13.*ſupereras* p.93,22.*Priuernum.*p.95,12 *didici* p.97,10: PATRONO.p.100,18.*creare.*p 103,22.*rem ipſam* p.114,32 *ratione* p.125, 4 *Cynoſc.*p 127,12.*iniuriis.*p.145,dele *pater.*p.173,20 Scribe *Tingitanā.* p.176,32.*Auguſto.*p.186,5.*Legiones.* p.194,4.*aggreſſus.* p.198,25.*tertio.* p 207,26.*Rauennate.*p.215,23&,24.*Pyrene.*p.222,19.*calidae* p.234, 7. *Cilicia* p 247,1. *Prouincia.* p.263,30.*detrectabant,inc.*p.283,15. *Gallias* p.284, 32.*Theodoſio.*In libro de coloniis p.3,5.*deducta.iter.*p.6,18.*debetur ager.*v.26.*cenſitus.*p.7,25.*miles.*p.10,7.*Vlubra.*v.10.*colonia.iuſſu.*v.21. *aſſignatus:ab.*p.11,23.in ora libri,& *Herdona Anſeculanus.*p.15,8.*deciſioniſve cauſſa,inter ſe ſunt cenſiti.*p.16,29.in margine, *Gloſſema puto id nu.*p.17, 4.*cenſuerat D.*p.18,13.*acceperunt.*v.28.*Etruriam.*p.20,12.*Aternenſis.*v.26. *nouerca.*p.22,11.*praeterit* p.23.1 *auguſteis,ſt* p.42,20. *monumenta,rin.* p.28, 30.*ſacrificalibus.*p.33,16.DE COL.v.27.*poſt Romam.*p.34,18.*Carſeoli.*p.35 30.*Neptunia* p.40,29 *Viticea.Lept.*p.43,3.dele punctum.p.48,4. *ex Attica* v.9.*Liguriam* p.49,21. *Larteuianum.*p.62,2.*Parmam*